Ազգ
Azg
4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2005 ՈՒՐԲԱԹ 200 (3366)

Քաղաքացիներն ամենից շատ բողոքում են ոստիկանությունից

Մարդու իրավունքների պաշտպանի տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի բաժնի տեղեկացմամբ, այս տարվա հունվարի 1-ից մինչեւ նոյեմբերի 1-ը պաշտպանը ստացել է ավելի քան 2220 դիմում-բողոք, որոնցից 1315-ը՝ գրավոր: Մարզերից ստացվել է 838 բողոք, որից 804-ը՝ գրավոր: Գրավոր բողոքների ուսումնասիրման եւ հետազոտման վիճակագրական տվյալները հետեւյալն են՝ քննարկման են ընդունվել 439-ը, չեն ընդունվել 483-ը, որից 32-ը՝ դիմողի ցանկությամբ, 173 դիմողի բացատրվել է իրենց իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության հնարավորությունները, այլ մարմիններին է փոխանցվել 148 դիմում, ներկա պահին ուսումնասիրվում են 72-ը: Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության վերաբերյալ ստացված գրավոր բողոքների վիճակագրությամբ, մարդիկ ամենից շատ բողոքում են ոստիկանությունից՝ 174, հետո դատարաններից՝ 146, աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարարությունից՝ 133, Երեւանի քաղաքապետարանից՝ 110, տեղական ինքնակառավարման մարմիններից՝ 108, դատախազությունից՝ 81, արդարադատության նախարարությունից՝ 78, մարզպետարաններից՝ 66, պաշտպանության նախարարությունից՝ 57 եւ այլն:

Բանավեճի հրավեր՝ առույծի չափով

Հանրաքվեի քարոզչության հին, մաշված մոդելը

ՄԱՐԻՆԵ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հանրաքվեի մոտենալու հետ առավել ակնհայտ է դառնում, որ միակողմանի «այո» քարոզող հեռուստաէկրաններին «այո»-ն հակաքարոզչության երանգներ է ձեռք բերում. եթե մի բան շատ են պնդում իշխանությունը խորհրդանշող մարդիկ, ուրեմն դա շատ վատ բան է, որ ուզում են մեր վզին փաթաթել, այդպես է մտածում միջին հեռուստադիտողը: Չեմ հիշում, թե ո՞ր կառույցն էր հարցախույզ անցկացրել ու «պարզել», որ հայ հեռուստադիտողը կամ հանրաքվեի պղպջա քվեարկողը բանավեճ չի ուզում տեսնել: Այդպես պարզապես լինել չի կարող, քանի որ մեզանում սիրում են կողքից թամաշան: Եվ մեր հասարակությունն էլ, գլուխ չհանելով արդեն 500 հազար օրինակով տպագրված սահմանադրության նախագծի 62 բարդուբարդ էջից՝ ինչն է այնտեղ փոխվել, ինչն է հնից փոխառնվել, քանի գնում ձանձրանում է նույն բառերով նույն բանն ասող «այո» քարոզողներից եւ կուզենար ազնիվ ընդդիմախոսության դիրքերից ներկայացվող կողմնակից բացատրություններից կողմնորոշվել: Եթե, իհարկե, ուզում է կողմնորոշվել ընդհանրապես եւ վաղուց թաքնված չէ անտարբերության հաստ պատյանի տակ՝ շատ առարկայական եւ հասկանալի պատճառներով: Ամեն դեպքում բանավեճը մեր էկրաններին (ինչից այդքան վախենում են իշխանությունները), ավելի շատ կաշխատեր «այո»-ի օգտին, քան «ոչ»-ի՝ մարդիկ իրար կողք դնելու, համեմատելու բան կունենային:

Տես էջ 3

ՀԱՅԱՑՔ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Ռուսաստանը խորացնում է կապերը Արեւմուտքի հետ, բայց նույնը չի ներում դաշնակից Հայաստանին

Վերջին երեք տարիներին մոտ 50 հազար հայեր հրաժարվել են Հայաստանի քաղաքացիությունից եւ ընդունել Ռուսաստանի քաղաքացիություն:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Մոսկվա

Ինչպե՞ս են արձագանքում Մոսկվայում Հայաստանի՝ եվրատլանտյան կառույցների՝ ՆԱՏՕ-ի, Եվրամիության, Մ. Նահանգների հետ հարաբերությունների խորացմանը, ինչը վերջին տարիներին դառնում է ակնհայտ: Պաշտոնական Երեւանի արտաքին կոմպլեմենտար (փոխլրացման) քաղաքականությունը ռուսական շրջանակներն ընկալում են որոշակի խանդով եւ նյարդայնությամբ: Հայաստանն ունի՞ հնարավորություն միաժամանակ լինելու Ռուսաստանի դաշնակիցը եւ հարաբերությունները խորացնելու եվրատլանտյան կառույցների հետ: Այս հարցն «Ազգն» ուղղեց նախագահ Պուտինի աշխատակազմի մի պաշտոնյայի, մերձկրեմլյան քաղաքագետ եւ տեխնոլոգ Գլեբ Պավլովսկուն, Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպան Արմեն Սմբատյանին:

Նախագահ Պուտինի աշխատակազմի արտասահմանյան երկրների հետ միջտարածաշրջանային եւ մշակութային կապերի վարչության պետ Մոդեստ Կոլերովը Հայաստանի՝ ՆԱՏՕ-ի հետ հարաբերությունների խորացումը համարում է Երեւանի սուվերեն իրավունքը, «մենք հարգում ենք ձեր իրավունքը»: Հայաստանի արտաքին փոխլրացման քաղաքականությունը նա համարում է բնական, պայմանով, եթե ընդհանրապես հնարավոր է լավ հարաբերություններ պահպանել Ռուսաստանի եւ Արեւմուտքի հետ միաժամանակ:

Տես էջ 2

Իլհամ Ալիեւը անարխիա թույլ չի տա

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիեւը հինգշաբթի ռուսական հեռուստատեսության Առաջին ալիքով հայտարարել է, որ երկրի իշխանությունները անարխիա թույլ չեն տա երկրում: «Իշխանության ծարավն այնքան մեծ է, որ հանուն նրա մարդիկ պատրաստ են գնալ անգամ ամենածանր հետեւանքների, որոնք կարող էին տեղի ունենալ Ադրբեջանում», ասել է նախագահը՝ մեկնաբանելով մի շարք բարձրաստիճան պաշտոնյաների վերջին ձերբակալությունները, որոնք մեղադրվում են պետհեղաշրջում կատարելու փորձի մեջ: «Պատկերացրեք, թե ինչ կկատարվեր Ադրբեջանում այն դեպքում, եթե նրանց ինչ-որ չափով հաջողվեր հասնել իրենց նպատակներին: Ադրբեջանում կհայտնվեր իրեն նախագահ տեսնող նվազագույնը վեց-յոթ մարդ», նկատել է Ի.Ալիեւը:

Եվրոհանձնաժողովը Թուրքիային է ներկայացրել 150 պահանջ

ԱՆԿԱՐԱ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Եվրոհանձնաժողովը Թուրքիայի համար մշակել է 150 պահանջների մի ցանկ, որոնք չկատարելու դեպքում Անկարան չի կարող ընդունվել Եվրամիություն: Մինչեւ 2007 թվականի վերջը Թուրքիան, մասնավորապես, պետք է վերացնի մահապատիժը, սահմանի դավանանքի ազատություն, հաստատի քաղաքացիական վերահսկողություն զինվորականների նկատմամբ, ստեղծի անկախ դատարանների համակարգ: Ինչպես հաղորդում է «Գոլոս Ռոսսիի»-ն, եվրոպական դաշինքին Անկարայի անդամակցության պայմանների համաձայնեցման բանակցությունները կսկսվեն եկող տարի, սակայն Եվրամիությունում չեն կարծում, որ Թուրքիան դրան պատրաստ կլինի 2015 թվականից շուտ:

«Ազգը» վիրտուալ հարցազրույցներ է սկսում

«Ազգը» վիրտուալ հարցազրույցներ է սկսում Հայաստանի քաղաքական, պետական, տնտեսական կառույցները ներկայացնող անվանի մարդկանց հետ: Մեր վիրտուալ հյուրերին շաբաթը մեկ, երկուշաբթի օրվանից սկսած, «Ազգի» կայքէջում էլեկտրոնային հասցեով կարող եք հարցեր ուղղել նաեւ դուք, հարգելի ընթերցողներ: Հյուրեր ընտրելիս մենք առաջնորդվելու ենք Հայաստանի ողջ քաղաքական եւ տնտեսական դաշտը ներկայացնելու սկզբունքով, առանց որեւէ խտրության, նաեւ հաշվի առնելով ձեր ցանկությունները, որոնց մասին հուսով ենք տեղեկանալ վերը նշված էլեկտրոնային փոստում: Իսկ արդեն նաեւ ձեր օգնությամբ ձեւավորված հարցերի պատասխանները մեր էլեկտրոնային հասցեում դուք կգտնեք երկուշաբթի առավոտյանից, երբ

Հայաստանում լույս չեն տեսնում թերթերը: Եղեք ակտիվ, օգտագործեք նախընտրած գործչից ձեզ հուզող հարցերի պատասխանը ստանալու հնարավորությունը: Մեր առաջին երկու հյուրն արդեն ընտրված են՝ «Հանրապետություն» կուսակցության առաջնորդ **Արամ Զավենի Սարգսյանը** եւ հայկական սոցիոլոգիական ընկերակցության նախագահ **Գեւորգ Պողոսյանը**: Արամ Զ. Սարգսյանի վիրտուալ հարցազրույցը «**Ազգին**» արդեն կարող եք կարդալ հասցեում, երկուշաբթի առավոտյանից, իսկ Գեւորգ Պողոսյանին եկող ողջ շաբաթվա ընթացքում կարող եք ուղղել ձեր հարցերը:

«Ազգ»
Մեր էլեկտրոնային հասցեն՝
www.azg.am

Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա կազմկոմիտեի պատվիրակության հանդիպումը Վարդան Օսկանյանի հետ

Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա միջոցառումները նախատեսված են 2006 թ. երկրորդ կեսին: Երեկ ՀՀ ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանն ընդունեց Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա կազմկոմիտեի պատվիրակության անդամներին՝ Վելերի Տերանովային, Նելլի Տարդիվիեին, Դմիտրի Օվչիննիկովին՝ Ֆրանսիայի ԱԳՆ միջազգային համագործակցության եւ զարգացման գլխավոր վարչության տնօրեն Ֆիլիպ Էտիենի գլխավորությամբ: Հանդիպմանը ներկա էին Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպան Էդվարդ Նալբանդյանը եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Անրի Կյունին:

Հայաստանի տարին Ֆրանսիայում, անկասկած, իր նշանակությունն է ունենալու հայ-ֆրանսիական համագործակցությունների զարգացման արդի փուլում: Մշակութային երկխոսություններն առհասարակ լավագույն առիթներն են ժողովուրդների փոխըմբռնումների եւ փոխադարձ հաղորդակցումների: Հայաստանում ֆրանսիական մշակույթի հանդեպ եղած սերը նպաստաբեր պետք է լինի Ֆրանսիայում հայկական մշակույթն առավել տրամադրելի եւ ընկալելի դարձնելու համար:

Կողմերը երկուստեք նշեցին այս միջոցառման կարեւորությունը հայ-ֆրանսիական համագործակցությունը խորացնելու ուղղությամբ: Պատվիրակությունը, որ Հայաստան այցելել է Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա կազմակերպման համատեղ կոմիտեի 2-րդ նիստին մասնակցելու նպատակով, տեղեկացրեց ծրագրերի նախապատրաստական ընթացքի մասին:

Մ. Թ.

Հանդիպում հանրապետության նախագահի հետ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունել է Գերագույն հոգեւոր խորհրդի անդամներին՝ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի գլխավորությամբ, ովքեր այս օրերին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում անց են կացնում խորհրդի հերթական ժողովը:

Հոգեւոր հայրերը երկրի ղեկավարի հետ զրուցել են Հայ առաքելական եկեղեցու եւ պետության ներդաշնակ համագործակցությունը զարգացնելուն առնչվող հարցերի շուրջը, ներկայացրել այդ ուղղությամբ առաջարկներ:

Նախագահը նշել է, որ մեծ են ակնկալիքները եկեղեցուց մեր հասարակության մեջ, հատկապես երիտասարդ սերնդի շրջանում, բարոյական արժեքների քարոզման եւ եկեղեցի-ժողովուրդ կապի ամրապնդման գործում:

Վեհափառ հայրապետը վստահեցրել է, որ եկեղեցին կշարունակի զորավիգ լինել պետությանը եւ ըստ կարելվույն նպաստել նրա առաջընթացին:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Ընթացիկ

Ռոբերտ Քոչարյանը տեր է և՛ «այո»-ին, և՛ «ոչ»-ին

Գործող սահմանադրությունը Նախագահ Քոչարյանի պատկերավոր համեմատությամբ նման է հին մեքենայի, որի «արագությունն այլեւս այն չէ, աղմուկը շատ է, յուղ է վառում, բայց դեռ կարելի է օգտագործել: Իհարկե, կարելի է տեղ հասնել, բայց ամեն ինչ կախված է այն հանգամանքից, թե ի՞նչ ենք պատկերացնում եւ ո՞ւր ենք ուզում հասնել: Օրինակ, մինչեւ Սեւան կհասնենք, բայց որ մի քիչ էլ հեռու գնանք` հրելով հետ կգանք: Հիմա պետք է որոշենք ի՞նչ ենք ուզում` արագ զարգացում, թե՞ յուղ վառել: Նոր սահմանադրությանը «ոչ» ասողները քարոզում են երկրորդ տարբերակը»:

Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի Եղիշե Չարենցի անվան լսարանում երեկ նա հանդիպեց իրավաբանական եւ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետների ուսանողների հետ` հայտնելու սահմանադրական բարեփոխումների վերաբերյալ իր տեսակետներն ու համոզումները: Ե՞րբ է ծագել սահմանադրական բարեփոխումներ անցկացնելու գաղափարը, կհարվածի՞ հանրաքվեի տապալումը իշխանություններին, արդարացվա՞ծ է սահմանադրությանը «ոչ» ասելով իշխանություններին «ոչ» ասելու ընդդիմության քարոզը, եւ ի՞նչ կտա երկրին սահմանադրության հանրաքվեին «այո» ասելը: Սրանք էին այն էական հարցերը, որոնց նախագահը փորձեց տալ իր հիմնավորումներն ու գնահատականները:

Նա հիշեցրեց, որ սահմանադրական բարեփոխումների գաղափարը սկիզբ է առել 1998 թվականին, երբ Հայաստանը դեռ չէր անդամակցում Եվրոխորհրդին, սակայն բարեփոխումներ անցկացնելու հրամայականն արդեն առաջացել էր: Անդամակցելուց հետո Հայաստանը ստանձնեց բարեփոխումներ անցկացնելու պարտավորություններ, որոնց զգալի մասը կապված է սահմանադրական փոփոխությունների հետ: «Մեզ ոչ ոք չի ստիպել անդամակցել Եվրոխորհրդին, դա մեր գիտակցված ընտրությունն է եղել, պայմանավորված այն համոզմունքով, որ պետք է խորացնենք երկրի բարեփոխումները, ժողովրդավարության ընթացքն ու միջազգային ներգրավվածությունը: Եվրոխորհրդին անդամակցելու խնդրանքով դիմել են երկրի նախագահը, Ազգային ժողովի նախագահն ու վարչապետը` վերահաստատելով բոլոր պարտավորությունները կատարելու երկրի պատրաստակամությունը», ասաց նախագահը` ցույց տալով Հայաստանի Ազգային ժողովի բոլոր խմբակցությունների ստորագրությամբ դիմումը, որի վրա կան նաեւ ներկա պահին բարեփոխումներին «ոչ» ասող Արտաշես Գեղամյանի, Վազգեն Մանուկյանի եւ Խորեն Սարգսյանի ստորագրությունները: Փաստաթղթերում կա նաեւ 2001 թվականի մարտին վարչապետի պաշտոն ստանձնած Արամ Սարգսյանի ստորագրությունը:

Նախագահի համոզմամբ, հանրաքվեի ձախողումը հարված կհասցնի ոչ թե իշխանություններին, ինչպես քարոզում է ընդդիմությունը, այլ` երկրի հեղինակությանը: Իրականում իշխանությունը կպահպանի իր լիազորությունները, միաժամանակ ցույց տալով, որ ամեն ինչի պատրաստ է ժողովրդավարությունը զարգացնելու համար, ինչը շատ շահավետ վիճակ է: Իսկ երկրի հեղինակությունը կտուժի այն պարզ պատճառով, որ ավելի առաջադեմ նախագծին դեմ քվեարկող հասարակությունը չի համարվի հասուն` ժողովրդավարության հասնելու առումով: «Ես դա համարում եմ վիրավորական և՛ ժողովրդի, և՛ երկրի համար: Եվ կարծում եմ, որ «ոչ» քարոզողները վատ անկյան տակ կներկայացնեն մեր երկիրն ու ժողովրդին: Կստեղծվի մի վիճակ, որ երկիրը ժողովրդականացնելու պատրաստակամությամբ իշխանություններն առաջ են անցել հասարակությունից: Չեմ կարծում, որ մենք իրավունք ունենք նման իրավիճակ ստեղծելու ապագայի համար: Ես կառաջարկեի այսպիսի բանաձեւ` ի՞նչ հնարավորություն է բաց թողնելու երկիրը, ինչի՞ց է զրկվելու: Այդ ցանկը կարող է բավականին մեծ լինել», ասաց Քոչարյանը:

Իսկ ի՞նչ կստանա երկիրը սահմանադրական բարեփոխումները հաջող անցկացնելու դեպքում: Նախագահի վերլուծմամբ, առաջին հերթին` զարգացման նոր հնարավորություններ, որի համար անհրաժեշտ կլինի 2 տարի քրտնաջան աշխատել եւ ամբողջ օրենսդրությունը համապատասխանեցնել նոր սահմանադրությանը: Ու քանի որ մեր ներուժը մարդկային գործոնն է, ուրեմն դրա բացահայտման լավագույն ճանապարհը արմատական բարեփոխումներն են, որպեսզի յուրաքանչյուր քաղաքացի կարողանա արտահայտվել ու դրսեւորել իր ընդունակությունները: «Դա է երկրի զարգացման երաշխիքը: Երկրի տնտեսական աճի տեմպերը դա են ցույց տալիս եւ այդ հնարավորությունն ենք ստանալու սահմանադրական բարեփոխումները հաջողելու պարագայում: Երկրի կայուն վարկանիշը, ժողովրդական ու ազատական արժեքներին հավատարմության նվիրվածությունն այսօր չափազանց կարեւոր է մեր տարածաշրջանում: Եթե այս ամենը լինի, կամրանան մեր դիրքերը միջազգային ասպարեզում եւ Հայաստանը Հարավային Կովկասում կդառնա առաջատար երկիր, իր բոլոր դրական կողմերով», հավելեց նա:

Սահմանադրությանը «ոչ» ասելու դեպքում «աշխարհը փուլ չի գալու»: Նախագահը տեր է լինելու և՛ «այո»-ին, և՛ «ոչ»-ին: Ընդամենը պետք է հաշվի առնել, որ բոլոր երկրների սահմանադրությունները բազմիցս փոփոխություններ են կրել, ինչը պայմանավորված է եղել երկրի զարգացման ընթացքով: «Սահմանադրությունը պետք է լինի փոփոխվող փաստաթուղթ` համահունչ ժամանակին: Ակնհայտ է, որ գործող սահմանադրությունը այդ առումով հնացել է եւ կարիք կա շատ լուրջ փոփոխությունների»:

Հասկանալի է, որ սահմանադրական բարեփոխումներից ավելի ուսանողներին հետաքրքրում էին կրթության ու գիտության, երկրի արտաքին ու ներքին քաղաքականության զարգացման հարցեր: Բուհերի կառավարման նոր կարգի վերաբերյալ Նախագահը հաստատեց, որ կառավարության որոշումն ընդունվել է բավականին հապճեպ, որը համամասնության առումով տեղիք է տվել արդարացի դժգոհությունների: Նոր կարգը, որ կիրառվում է առաջադեմ շատ երկրներում, ըստ էության դրական քայլ է, միայն կարիք ունի որոշ փոփոխությունների: Գիտության ծերացման խնդիրը նախագահը մտադիր է լուծել հաջորդ տարի` սկսելով գիտական լուրջ բարեփոխումներ: Բյուջեից գիտությանը քիչ հատկացումներ անելը նա բացատրեց հենց այդ հանգամանքով:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՀԱՅԱՑՔ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Ռուսաստանը խորացնում է կապերը Արեւմուտքի հետ, բայց նույնը չի մաղթում դաշնակից Հայաստանին

1-ին էջից

Քաղաքագետ Գլեբ Պավլովսկին նկատում է, որ Ռուսաստանը զարգացնում է համագործակցությունը եվրատլանտյան կառույցների, մասնավորապես ՆԱՏՕ-ի, ԵՄ-ի, ԱՄՆ-ի հետ: «Խնդիրն այլ է: Իրականում ի՞նչ քաղաքականություն է վարում (Հայաստանը), ո՞վ է դաշնակիցը, ո՞վ` գործընկերը: Կարեւորն առաջնահերթություններն են: Մենք Հայաստանին նայում ենք որպես հուսալի գործընկերոջ Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության (ՀԱՊԿ) շրջանակներում», նշում է Պավլովսկին եւ հավելում, որ միաժամանակ Ռուսաստանի եւ Արեւմուտքի հետ դաշնակից լինելու փորձերը «արդյունք չեն տա եւ փոխադարձ անվստահություն կառաջացնեն»: Քաղաքագետն ասում է, որ Մոսկվայում Կովկասն առաջին հերթին համարում են Ռուսաստանի հարավային սահման:

Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպանի կարծիքը փոքր-ինչ այլ է: «Ռուսաստանն ինքն է այդ ճանապարհով գնում, եւ մենք նրանցից հետ ենք: ՆԱՏՕ-ի, ԵՄ-ի, ԱՄՆ-ի հետ հարաբերություններում Ռուսաստանը մի քանի քայլ առաջ է Հայաստանից: Այս հարցում որեւէ բացասական բան չեմ տեսնում: Մենք (Ռուսաստանի հետ) բարեկամ երկրներ ենք, ՀԱՊԿ անդամ: Կարծում եմ, որ Ռուսաստանն էլ է դա դրական գնահատում, հասկանալով, որ որպես բարեկամ երկիր հավասար քայլերով գնանք: Իհարկե, դա պետք է անել համաձայնեցված, զգույշ: Համենայն դեպս, մինչեւ այսօր դա շատ լավ ընկալվում է, կարծում եմ, այդպես էլ կընկալվի», ասում է դեսպան Սմբատյանը:

Նախագահ Քոչարյանը հոկտեմբերի 19-22-ը Բրյուսելում եվրոպացի պաշտոնյաների հետ հանդիպումներից հետո հայտարարեց, որ Հայաստանը «Հյուսիսատլանտյան դաշինքի հետ փորձում է այն ծավալի եւ այնպիսի ծրագրեր իրականացնել զգայուն տարածաշրջանում, որտեղ մենք ենք գտնվում, որ այդ քայլերը չդիտվեն սպառնալիք մեր այլ դաշնակիցների անվտանգությանը: Դա հնարավորություն է տալիս Հարավային Կովկասում վարելու փոխլրացման քաղաքականություն: ՆԱՏՕ-ի հետ մեր հարաբերությունները մրցակցային դաշտում չեն եւ ավելորդ հարցեր չեն առաջացնում»:

Ռուսաստանում բնակվող Հայաստանի քաղաքացիների թիվը, դեսպան Սմբատյանի մոտավոր հաշվարկով, հասնում է 500-600 հազարի, որոնցից 120-150 հազարը դեռեւս խորհրդային անձնագրերով են: Իսկ ընդհանուր առմամբ Ռուսաստանում հայերի թիվը 2-2,5 միլիոն է: Նոյեմբերի 27-ին կայանալիք սահմանադրական փոփոխությունների հանրաքվեին Ռուսաստանում բնակվող Հայաստանի քաղաքացիները կարող են մասնակցել 12 ընտրատեղամասում, որոնցից երեքը Մոսկվայում է:

Դեսպանը նշում է, որ Ռուսաստանում տարիներով բնակվող Հայաստանի քաղաքացիները շահագրգռված են հանրաքվեի դրական արդյունքով, քանի որ սահմանադրության մեջ փոփոխություններից մեկն ամրագրվում է երկքաղաքացիությունը: «Մարդիկ տարիներով դրան են սպասում, եթե Ռուսաստանն էլ ընդունի երկքաղաքացիություն, հայերը դառնում են Ռուսաստանի քաղաքացի աշխատանքի իրավունքով: Ռուսաստանում Հայաստանի քաղաքացիների թիվը 500-600 հազար է, երկքաղաքացիության ընդունման դեպքում այդ մարդիկ չեն հրաժարվի Հայաստանի քաղաքացիությունից, Ռուսաստանում օրինական աշխատանքի իրավունք կունենան, նրանց երեխաները օրինական կարգով դպրոց կհաճախեն: Ուղղակի կփրկենք այդ հայերին»: Վերջին երեք տարիներին մոտ 50 հազար հայեր հրաժարվել են Հայաստանի քաղաքացիությունից եւ ընդունել Ռուսաստանի քաղաքացիություն:

Ռուսաստանի սահմանադրությունն արգելում է երկքաղաքացիությունը, սակայն այլընտրանքային եղանակը, ինչպես Իսրայելի դեպքում է, չի բացառվում: Ռուսաստանի հետ Հայաստանի երկքաղաքացիության համաձայնագիր ունենալու հեռանկարը Մոդեստ Կոլերովը քիչ հավանական է համարում` հղում անելով Ռուսաստանի սահմանադրությանը:

Նախագահ Պուտինի աշխատակազմի արտասահմանյան երկրների հետ միջտարածաշրջանային եւ մշակութային կապերի վարչության պետը չի բացառում, որ Մոսկվա-Երեւան բարձր մակարդակով պայմանավորվածության արդյունքում հնարավոր է գտնել այլընտրանքային տարբերակ:

P.S. Այս հրապարակումը պատրաստվել է «Ժողովրդավարության կովկասյան ինստիտուտ» զարգացման հիմնադրամի աջակցությամբ:

«Այո»-ն հավասարազոր է պետականությունը փոշիացնելուն

Հավատացնում է Դավիթ Շահնազարյանը

Գործող սահմանադրությունը Հայաստանի ժողովրդավարացման համար Դավիթ Շահնազարյանը բավարար չի համարում, իսկ առաջարկվողները չափազանց վտանգավոր է գտնում. «Սահմանադրությունում առաջարկվող փոփոխությունների Ռոբերտ Քոչարյանին երրորդ անգամ առաջադրվելու ընձեռած հնարավորությունը ամենամեծ չարիքը չէ»: Շահնազարյանը համոզված է, որ փոփոխությունները կարող են անցնել միայն լայնածավալ կեղծիքների շնորհիվ. «Սահմանադրության փոփոխությունների ընդունումը նշանակում է ունենալ հաշմված պետականություն»:

Երկքաղաքացիության դրույթը, նրա կարծիքով, շատ արագ փոշիացնելու է իշխանություն ձեւավորելու սուբյեկտը` ՀՀ քաղաքացուն, վտանգելու է պետականությունը: Կարճ ժամանակում հայոց իշխանությունը ձեւավորողների մեծ մասը Հայաստանից դուրս է լինելու, երկիրը դառնալու է Ռուսաստանի վասալը` իրավականորեն: Իսկ Ռուսաստանի Դաշնությունը գրագիտորեն պերճախոս լռություն է պահպանում, նախապես համոզված լինելով, որ փոփոխություններն իր շահերից են բխելու: Սրանում համոզված է Շահնազարյանը:

Եվրոկառույցների հավանությունն էլ, Շահնազարյանի դիտարկմամբ, սահմանադրության փոփոխությունների նախագծին չի տրվել. «Այդ հավանությունը ստրասբուրգյան ընդդիմության - գործունեության արդյունք է: Եվրոպան, ըստ էության, պաշտպանեց ոչ թե փաստաթուղթը, այլ կոնսենսուսը, որին եկան հայաստանյան իշխանությունները»: Սեփական այցելությունների արդյունքում էլ Դավիթ Շահնազարյանը պարզել է. «Եվրոկառույցների չինովնիկները փոփոխությունների նախագիծն ուսումնասիրել են զուտ որպես իրավական փաստաթուղթ` գործող սահմանադրության հետ համեմատելով»:

Այս ամենով հանդերձ Շահնազարյանը սահմանադրության հանրաքվեն Հայաստանում աբսուրդ է համարում, քանի որ գտնում է, որ այն իրական կլիներ առնվազն ժողովրդավարական ընտրությունների ինստիտուտի առկայության դեպքում: Հակապետական փոփոխությունները թույլ չտալու ուղին Շահնազարյանը համարում է ժողովրդական ալիքի բարձրացումը: Այդ ուղղությամբ այսօր առկա ջանքերը դրական գնահատելով հանդերձ բանախոսն անբավարար համարեց` ընդգծելով քաղաքացիական անհավասար հնարավորությունները:

Ի պատասխան լրագրողի հարցին Դավիթ Շահնազարյանը բարձրաձայնեց նաեւ իր գնահատականն Արտաշես Գեղամյանի գործունեության առնչությամբ. «Եղել եւ մնում է իշխանությունների վերահսկողության տակ, միշտ կատարել եւ կատարում է իշխանության պատվերները: Նրան որպես ընդդիմադիր գործչի կարող եք վաղուց համարել անվավեր»: Ընդդիմադիր դաշտում, Շահնազարյանի գնահատականով, «վավեր են բոլոր նրանք, ովքեր հետեւողականորեն կպայքարեն այս իշխանությունների դեմ, հետեւողականորեն վեր մնալով անձնական ամբիցիաներից»:

ՆՈՒՆԵ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 1 562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. բաժանմունք /հեռ 582483
Շուրջօրյա լրատվական ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

Կդառնա՞ն հաշմանդամները մեր հասարակության լիարժեք անդամներ

Եկող տարի փոքր-ինչ կբարձրանան նրանց կենսաթոշակները

Աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարության պաշտոնյաները, պատասխանելով «Ազգի» հարցին, երեկ խոսեցան, որ 10 տարի հետո Հայաստանում հաշմանդամները եւ ոչ հաշմանդամները լինելու են հասարակության նույն՝ լիարժեք անդամները: Այս մասին, ներկայացնելով կառավարության երեկ ընդունած հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանվածության 2006-2015 թթ. ռազմավարության հայեցակարգը, ասացին փոխնախարար **Ֆիլարետ Բերիկյանը** եւ հիշյալ նախարարության վարչության պետ **Ջեմմա Բաղդասարյանը**:

Մինչ փաստաթղթի մանրամասներին անդրադառնալը Ֆիլարետ Բերիկյանը հայտնեց, որ ռազմավարությունը մշակելիս հիմք են ընդունվել հաշմանդամների եվրոպական խարտիայի փաստաթղթերը, եւ դրա ընդունումը հնարավորություն կտա միջնաժամկետ ծրագրերով միջոցներ հատկացնել հաշմանդամներին:

Ջեմմա Բաղդասարյանը թվարկեց այն ուղղությունները, որոնք առաջնային են համարվելու այս ոլորտում առաջիկա 10 տարիներին: Դրանք են հաշմանդամների իրավունքների հավասարությունը, նրանց աշխատանքով ապահովելը, հաշմանդամ երեխաների կրթության ինտեգրումը ոչ հաշմանդամ երեխաների հետ, այս ոլորտի պետական եւ ոչ պետական կառույցների համագործակցությունը, հանրային կրթումն եւ իրազեկումը:

Ռազմավարության հիմնական նպատակներից են բժշկական սպասարկման մատչելիության եւ որակի բարձրացումը, բժշկասոցիալական փորձաքննությանը դիմելու գործընթացը թափանցիկ եւ վերահսկելի դարձնելը, վերականգնողական կենտրոնների համակարգումն ու անհրաժեշտության դեպքում համայնքներում նոր կենտրոններ բացելը, պրոթեզավորման տեսականու ընդլայնումն ու հնարավորինս անհատական մոտեցում ցուցաբերելը:

Նշվեց, որ Երեւանը ԱՊՀ մայրաքաղաքներից միակն է, որ քիչ թե շատ հարմարեցված է հաշմանդամների պահանջներին: Մասնավորապես «Լինսի» հիմնադրամի միջոցով նորոգված կենտրոնական փողոցները: Սակայն երեկվա բանախոսների կարծիքով դա բավարար չէ: Հաշմանդամների պահանջները պետք է հաշվի առնվեն նոր շենքեր կառուցելիս, ներքաղաքային եւ միջքաղաքային տրանսպորտում, հեռուստատեսային հաղորդումների ժամանակ (սուրդոթարգմանություն) եւ այլն:

Հայեցակարգի կարեւոր մասերից է կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումը, ինչի շնորհիվ բացի կենսաթոշակների ընդհանուր բարձրացումից, եւս 850 դրամով կբարձրանա հաշմանդամների միջին կենսաթոշակը: Ներկայումս 8 հազար դրամ է, եկող տարվանից հաշմանդամների միջին կենսաթոշակը կկազմի մոտ 9 հազար դրամ: Ներկայումս բազային 4000 դրամ կենսաթոշակի նկատմամբ հաշմանդամների համար կիրառվում են հետեւյալ հավելյալ տոկոսները՝ առաջին կարգի հաշմանդամի համար՝ 120, երկրորդ կարգի համար՝ 100, երրորդի՝ 80 տոկոս: Հետագայում նախատեսված են հաշմանդամների կենսաթոշակների փուլային նոր բարձրացումներ:

Վերջում Ջեմմա Բաղդասարյանը տեղեկացրեց, որ Հայաստանում հաշմանդամների ընդհանուր թիվը 135 հազար է: Նրանց 40 տոկոսը կանայք են, մոտ 53 տոկոսը տղամարդիկ, իսկ հաշմանդամ երեխաների թիվը 8 հազար է: Ամենաշատը առաջին կարգի հաշմանդամների թիվը 12-13 հազար է:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Բանավեճի հրավեր՝ սաուլիսի ձեւաչափով

1-ին էջից

Բայց իրազեկման կազմակերպման արդյունավետությունը թողնենք վերջին 10 տարիներին տարվող քաղաքականության, երկրի ղեկավարների փիառով զբաղվողների խղճին եւ դառնանք կոնկրետ մի բանավեճի, որ պետք է տեղի ունենար երեկ: «Հայելի» ակումբը հանրաքվեի եւ բարեփոխված սահմանադրության նախագծի շուրջը բանավիճելու էր հրավիրել ժամանակին ՀՀ նախագահին առընթեր սահմանադրական փոփոխությունների հանձնաժողովը գլխավորած ԻՄ նախագահ Պարույր Հայրիկյանին եւ «Ժողովրդավարություն» ՀԿ-ի ղեկավար, ԱԺԿ վարչության անդամ Վարդան Պողոսյանին: «Բանավեճ» բառը ձգեց եւ գնացինք. «Հանրաքվեն անիմաստ է՝ առանց մտքերի փոխանակության, առանց բանավեճերի», իր մուտքի խոսքում նկատեց Պարույր Հայրիկյանը: Սակայն բանավեճը, որպես այդպիսին, չստացվեց: Պարզապես երկու բանախոսներն էլ փոխընդմեջ ներկայացրին իրենց տեսակետները եւ փոխընդմեջ էլ պատասխանեցին լրագրողների հարցերին:

Բազմաթիվ թերություններ տեսնելով նախագծում՝ Պ. Հայրիկյանը կողմ է «այո» ասելուն, քանի որ այն լավն է գործող սահմանադրության համեմատ, հետո նաեւ նա պայքարելու է նոր ընդունվածն էլ բարեփոխելու համար: «Ոչ»-ի կողմնակիցները նրանք են, ովքեր ուզում են տեսնել թույլ Հայաստան, դրանք կան եւ իշխանության, եւ ընդդիմության մեջ, մինչդեռ այսօրվա իրական ընդդիմությունը ԻՄ-ն է, տեղեկացրեց Պ. Հայրիկյանը: «Այո» քարոզարշավից դժգոհ էր Պ. Հայրիկյանը՝ հանրաքվեի մասին ճիշտ պատկերացման բացակայությունը հենց վաս քարոզարշավով է պայմանավորված, գտնում էր նա եւ խնդրել էր հանրաքվեի քարոզչության համակարգող խորհրդին՝ գործադիրին հեռու պահել քարոզչությունից:

Վարդան Պողոսյանը կուսակցականի տեսակետ չէր ներկայացնում, այլ ՀԿ-ի ղեկավարի: Նա դեմ էր «այո» եւ «ոչ» քարոզելուն, քանի որ նախագիծը, լուրջ բարեփոխումների հետ, նաեւ բավականին թերի դրույթներ ունի, ինչի դեմքում ընտրական մարդը ընտրությունը կատարելու է ոչ թե նախագծի ընդհանուր որակից, այլ միայն իր քաղաքական նախասիրություններից ելնելով: Ժողովուրդը պետք է ինքնուրույն կողմնորոշվի, այս գործընթացում ավելի կարեւորն այն է, որ անցկացվի ազատ, արդար եւ թափանցիկ անկեղծ հանրաքվե: Եթե նորմալ հանրաքվե անցկացվի, եւ ժողովուրդը «ոչ» ասի այս սահմանադրությանը, սա վերջն է, փոփոխություններ այլեւս չեն լինի. կառավարող կուսակցությունների այս տեսակետի հետ Վ. Պողոսյանը համամիտ չէ, ինչպես նաեւ այն, որ «այո»-ի դեպքում մոտակա ժամանակներում ընդհանրապես ինչ-որ սահմանադրական փոփոխություններ հնարավոր չի լինելու անցկացնել:

Եթե ժողովուրդը չգնա հանրաքվեի, դա ոչ միայն իշխանությունների պարտությունն է, այլեւ ընդդիմության, որը կարող է դասեր քաղել սխալ մարտավարությունից այս հանրաքվեից հետո. «Ի վերջո, ես համոզված եմ, որ որեւէ հեղափոխություն չի լինելու հանրաքվեից հետո, ինչպես «Արդարությունը» եւ «Ազգային միաբանությունն» են պնդում: Այսինքն՝ դա կլինի նաեւ ընդդիմության պարտությունը: Եթե հանրաքվեն չանցավ, եւ նրանք չհաջողվեց էլ հեղափոխություն իրականացնել՝ ուզած-չուզած նրանք պետք է փոխեն իրենց մարտավարությունը: Բայց մյուս կողմից՝ պարտավորությունները, որ ՀՀ-ն ստանձնել է, չեն դադարում: Եվ սահմանադրական փոփոխությունների հեռանկարը, իմ կարծիքով, «ոչ»-ի դեպքում շատ ավելի իրատեսական կլինի: Եթե նայել եք Վենետիկի հանձնաժողովի վերջին եզրափակիչ եզրակացությունը՝ նրանք նույնիսկ հրաժարվել են երրորդ ընթերցմամբ հանրաքվեի դրվող նախագծի վերաբերյալ տեսակետ արտահայտել՝ նրանց եզրակացությունը վերաբերում է երկրորդ ընթերցմանը, քանի որ երրորդ ընթերցման ժամանակ արվել են փոփոխություններ, որոնք թույլատրելի չէին, հիմա իրենք էլ են շատ ծանր կացության մեջ ընկել՝ մի քիչ ժամանակից շուտ այդ փաստաթուղթը դրական գնահատելով», նկատեց երիտասարդ բանախոսը:

Այդպիսով՝ Պ. Հայրիկյանը «այո» է քարոզելու, Վ. Պողոսյանը բացատրելու է նախագծի լավն ու վատը՝ ընտրությունը թողնելով հասարակությանը:

Մի օր, ավելի վաղ կայացած «այո» քարոզարշավի հանդիպումներից մեկին ներկա (տնտեսագիտական համալսարանում) ուսանողների ձանձրացած դեմքերը տեսնելով, հեռուստացույցով «այո»-ի քարոզիչներին, մամուլով «ոչ»-ի քարոզչությանը հետեւելով, վերջնականապես հասկանալի է դառնում, որ քարոզչության ձեւաչափն անարդյունավետ է, «քարոզչություն» բառն իսկ ալերգիա է առաջ բերում: Բանավեճի սոցիալական պատվերն օդում առկա է. հեռուստատեսություններն պետք է գնան դրան, այլապես անարդյունավետ քարոզչության հետեւանքներից՝ իզուր գործադրված մարդկային ջանքեր, սահմանադրության բարեփոխման մշուշոտ պատկեր, դեռ երկար հարկ կլինի անհարմարություն կրել, նյութական կորուստները չհաշված:

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏ

Ալբանես-Պուչչինի հիմնադրամի պարգեւը Հասմիկ Պապյանին

Հոկտեմբերի 29-ին Նյու Յորքի Լինքոլն կենտրոնում կայացած Լիչիա Ալբանես-Պուչչինի հիմնադրամի ամենամյա գալային «Կյանքում ձեռք բերած նվաճումների համար» (Lifetime Achievement Award) պարգեւի է արժանացել Հասմիկ Պապյանը: Նրա հետ այդ պատվին են արժանացել Սայմոն Էստեսը, Ռամոն Վարգասը եւ Քեյ Արմենը: (Ի դեպ, Բրոդվեյում հանդես եկող Արմենի արմատները հայկական են):

Մետրոպոլիտեն օպերայի լեգենդներից համարվող իտալացի սոպրանո Լիչիա Ալբանեսի կողմից ղեկավարվող վերոհիշյալ հիմնադրամը գործում է արդեն 31 տարի, ուշադրության կենտրոնում է պահում երիտասարդ տաղանդավոր երգիչների, պատվում նրանց, արժանացնում տարբեր կրթաթոշակների: Տասնամյակներ շարունակ Մետրոպոլիտենի Դիվաներից համարվող Ալբանեսն առավել աչքի է ընկել Պուչչինիի «Մադամ Բաթերֆլայում» Չիո-չիո-Սանի, «Լա Բոհեմում» Միմիի, ինչպես նաեւ Վերդիի «Տրավիատայում» Վիոլետայի փայլուն մարմնավորումներով: Նրա կողմից նման գնահատանքի արժանանալն իհարկե ուրախություն է պատճառել մեր սոպրանոյին, սակայն Պապյանն անձամբ Լինքոլն կենտրոնում գալային ներկա չի եղել, քանի որ նույն օրը Աիդայի դերերգով մեծ հաջողությամբ հանդես է եկել Նյու Յորքի Մետրոպոլիտեն օպերայում: 1883-ին հիմնադրված, աշխարհում առաջնակարգ օպերային այդ բեմում Պապյանն արդեն մեկ անգամ՝ 1999-ին հանդես է եկել նույն դերերգով: Ինչպես նախորդ անգամ առաջնախաղի ժամանակ, այս անգամ էլ վարագույրն իջնելուն հետեւել են հանդիսասրահի որոտընդոստ ծափերը:

Պապյանի հաջորդ ելույթները Մետրոպոլիտենի Վերդիի «Աիդայում» կլինեն նոյեմբերի 5-ին, 8-ին, 12-ին:

Հասմիկ Պապյանի վերջին ամիսների հաջողությունների մասին առավել մանրամասն՝ մեր առաջիկա հարցազրույցում:

ԼՈՒՍԻՆԵ ՀՈՎԱՆԵՍՅԱՆ
Գերմանիա

Եվրոինտեգրման փորձը ներկայացնում են ԵՄ անդամ երկրները

Բաց հասարակության ինստիտուտը եւ Գլոբալիզացիայի ու տարածաշրջանային համագործակցության վերլուծական կենտրոնը կազմակերպել էին եռօրյա միջազգային կոնֆերանս՝ «Եվրոպական ինտեգրացիայի միջազգային փորձը եւ տարածաշրջանային քաղաքականության հեռանկարները Հայաստանի համար» թեմայով:

Եվրոհանձնաժողովի հայաստանյան պատվիրակության ղեկավար Ալեխիս Լոբերն իր խոսքում ներկայացրեց «Եվրամիության նոր հարեւաններ» ծրագրի ընդհանուր բովանդակությունը, Հայաստանի դերակատարությունն այդ ծրագրում: Նա նշեց, որ վերջին 15 տարիներին Եվրոհանձնաժողովը 400 մլն եվրո է ծախսել: Այս օժանդակությունն իրականացվում է 2002-06 թթ. ռազմավարության հիման վրա: Եվրոպայի եւ Հայաստանի միջեւ կնքված «Գործընկերության համագործակցության համաձայնագիրը» (ԳՀՀ), որ ուժի մեջ է 1999 թ.-ից, ըստ պրն Լոբերի, կգործի առնվազն մինչեւ 2009 թ.: «Հարեւանության ծրագիրը նոր տարածաչափ է, բայց հիմքում «Գործընկերության համագործակցության համաձայնագիրն» է, ասաց նա: Այս համաձայնագրի նպատակներից են Հայաստանում ժողովրդավարության, տնտեսության զարգացումը, առեւտրի եւ ներդրումների խթանումը, օժանդակությունը Հայաստանում շուկայական տնտեսության հաստատմանը:

Անցյալ տարի ապրիլին ՀՀ կառավարությունը խոստացել էր մինչեւ այս տարվա աշուն ներկայացնել ազգային ծրագիր, ինչի հիման վրա հնարավոր կլինի ԳՀՀ-ն իրականացնել համակարգված: AEPLAC-ի եւ մեր կառավարության համագործակցության արդյունքում, ըստ պրն Լոբերի, ծրագիրը հիմնականում պատրաստ է: Դրա հաստատումը «առաջանցիկ քայլ է ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Եվրամիության համար, քանի որ ԳՀՀ-ի համակարգված իրականացումը բխում է նաեւ Եվրամիության շահերից»:

Արտաքին գործերի նախարարության խորհրդատու, Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի նախկին անդամ Աշոտ Գալոյանն ասաց, որ Եվրոպայում մեր երկրի արտաքին գերակայությունները հնարավորություն են տալիս ոչ միայն ապահովել Հայաստանի ներքաղաքական զարգացումները, այլեւ ստեղծում են նոր հնարավորություններ Հայաստանի տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական զարգացումների համար: «Մենք կարեւորում ենք բոլոր այն հնարավորությունները, որ բացվում են Հայաստանի համար միջազգային հարաբերություններում քաղաքակիրթ ժողովուրդների բարեկամական շրջանակներում մեր ազգային շահի, արտաքին քաղաքական նպատակների իրականացման համար: Ուստի համոզված եմ, որ առաջիկա տասնամյակները նոր հեռանկարներ կբացեն մեր կյանքում եւ բարդ խնդիրները խաղաղ գործընթացով լուծելու համար:

«Ազգի» հարցին, թե 2006 թ.-ին Մ. Նահանգներից Հայաստանին տրվելիք գումարները, որ տարածաշրջանի մյուս երկրների համեմատ ավելի են, ինչքանո՞վ կնպաստեն մեր հարեւանների համեմատ առաջանցիկ եվրոինտեգրմանը, պրն Գալոյանը պատասխանեց. «Ամեն երկիր, որ ներառված է «Նոր հարեւաններ» ծրագրում, պետք է ինքը կարողանա փաստել իր կարեւորությունը: Կարիք չկա տարածաշրջանային մոտեցումներով փորձել վճռել անդամ երկրների հարցը: Հարկավոր է ուշադրություն դարձնել կոնկրետ երկրի, պետության, հասարակության կամային ու քաղաքական հատկանիշներին: Ինչ խոսք, Հայաստանում ներդրվող ամերիկյան միջոցները կնպաստեն մեր երկրի ԵՄ ճանապարհին»:

Կոնֆերանսին մասնակցում են նաեւ Լիտվայի, Սլովենիայի, Վրաստանի, Ուկրաինայի, Թուրքիայի, Մոլդովայի ներկայացուցիչներ, որոնք երեկ եւ առաջիկա երկու օրերին ներկայացնելու են իրենց երկրների փորձը: Թուրքիայի ներկայացուցիչն, օրինակ, այսօր խոսելու է «Թուրքիան Եվրամիությունում. Հարավային Կովկասի ներգրավվածություն» թեմայով, իսկ վաղը առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման նախարարության ներկայացուցիչ Վահագն Ղազարյանը կխոսի եվրոպական հարեւանության քաղաքականության, Հայաստան-Եվրամիություն բանակցությունների ներկա վիճակի, նպատակների եւ հեռանկարների մասին:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Բանաստեղծ, իմ վաղեմի բարեկամ Վահան Սեւանի խաղաղ հարկի տակ, Թավշուտ գյուղում մի երկու ժամ հյուր եղա ու նրա հետ զրուցեցի օգոստոս ամսին, Աշոցքի հյուսիսային բնակավայրեր կարճ այցի ընթացքում: Մուշ-Էրզրումից մազապուրծ ծնողներից ծնված, մորական կողմից Մշո Ոտնչոր գյուղացի Ֆիդա Արեհի թոռ Վահան Սեւանը այս լեռնաշխարհի, այս հող ու ջրի հարազատ զավակն ու մի սրտացավ տերն է, իր էությամբ բնատուր մարդ, բնատուր բանաստեղծ:

Նաեւ երկար տարիներ նվիրած լինելով շրջանային թերթի աշխատանքին, նա խորությամբ գիտի գյուղն ու գյուղացու հոգսերը, Հայոց աշխարհի այս ուրույն եզերքը, որի որդիական պաշտամունքն ունի եւ որից երբեւէ, իրեն հասանելիք եւ ոչ մի փառքի համար չի բաժանվել: Հող է մշակել, զավակներ մեծացրել, գրել ու տպագրել է մարդու, հայրենի հողի սիրով ու ցավով բաբախուն իր բանաստեղծությունների առայժմ երեք եւ գեղարվեստական ակնարկների «Բնօրրան» ժողովածուները, եւս երկու բանաստեղծական ժողովածու այժմ պատրաստում է տպագրության: Այստեղ՝ քաղաքի թոհուբոհից, սրճարաններից հեռու, բնության մեջ ու մոտ ապրելն իր համար մեկ այլ հատուկ իմաստ էլ ունի, ասում է. «Այս կյանքն ինձ լիարժեք ազատություն է տալիս»:

Բայց գյուղն այսօր առաջվա գյուղը չէ: Գյուղը երկար ժամանակ ուշադրությունից դուրս մնացած, խեղճացած է: Առավել եւս՝ այս հեռավոր, լեռնային ու բարձրլեռնային բնակավայրերը, որոնց հիմնախնդիրները մեծ մասամբ նույնն են: Այդ հիմնախնդիրներից առաջինը, ըստ բանաստեղծ բարեկամիս, հոգեւոր դաշտի բացակայությունն է: «Խորհրդային տարիներին,- ասաց նա,- մշակույթի տներ, ակումբներ, գրադարաններ գոյություն ունեին: Հիմա բացի նախկին շրջկենտրոնից՝ մնացած բոլոր գյուղական վայրերում դրանք լուծարված ու թալանված են: Հեռուստատեսությունն այստեղ մարզային ոչ մի ծրագիր չի բռնում, մենք մարզի անցուդարձից, կյանքից կտրված ու անտեղյակ ենք: Ռադիո չկա, հեռախոս չկա, մի երկու հոգու բջջային հեռախոսները խնդրի իրական լուծումը չեն փոխարինում: Թերթ, գիրք առհասարակ տեղ չեն հասնում, բաժանորդագրվելն էլ խնդիր է. փոստի բաժանմունքներ բոլոր գյուղերում չկան: Փոստատարի հասցեն էլ չկա: Փոստատարը ամիսը մեկ թոշակ բերելիս կգա, եղել է՝ նամակը մեկ ամիս հետո է հասցեատիրոջը հասել: Ժողովուրդը թերթ կարդալը մոռացել է: Դրա փոխարեն «Հայփոստը» խաչբառի աշխույժ առեւտուր է կատարում»:

Զրուցակցիս տվյալներով՝ Թավշուտում մոտ 100 ընտանիք է ապրում, հիմնականում մշեցիների եւ ալաշկերտցիների շառավիղներ: Գյուղը 1924 թվականին հիմնել են նրանց խնկահիշատակ պապերն ու հայրերը՝ Արեւմտյան Հայաստանի տարբեր վայրերից գաղթած, «ուրիշ ծննդավայրերի» կարոտով ապրող մարդիկ, որոնց այնքան գունեղ, վիպական գծերով առինքնող կերպարներն ապրում են Վահանի «Բնօրրան» ժողովածուում ամփոփված գեղեցիկ պատումներում: Նրանք, ամեն ինչից բացի, «մանկալ էին ու հնձվոր»: Նրանք բոլորը «գիտեին հողի լեզուն»: Նրանք «որմնիբուն աշխատում էին», խոպանը հերկում: Իսկ այսօր... Այսօր գյուղում մեկ ծխին, այսինքն մինչեւ երեք անձից ընտանիքին ընկնող հողաբաժինը մոտավորապես 3.5 հեկտար է, ամեն տուն ոչ պակաս, քան 4-5 գլուխ էլ կով է պահում, 10 եւ ավելի ոչխար: Բայց արի ու տես, որ աշխատող գյուղացին այս ամենով հանդերձ իր գոյությունը, իր տունն է պահում: Նա, առավել եւս, հարստանալ, կուտակել ու «գործ» անել երբեք չի կարող: Սա ընկերս ասում է այս կողմի գյուղերի մասին ընդհանրապես: Մինչդեռ, իր խոսքով, այս տարածքը Ամասիայի՝ Արփի լճին հարող տարածքի հետ «կարող է երկու Լենինական կերակրել՝ մսով, կաթով եւ այլնով»: Որն է խնդիրը:

«Տնտեսական լուրջ, պետական նշանակության պրոբլեմն այն է,- նշեց Վահան Սեւանը,- որ մեզ մոտ օգտագործվում է արտադրական ներուժի ընդամենը մոտ 20 տոկոսը»: Խոսքն ամենից առաջ հողի մասին է, որը զանգվածաբար մնում է անմշակ: Գյուղացիական տնտեսությունների գերակշռող մասը հրաժարվել է մասնավորապես հացահատիկի մշակությունից, քանի որ վերջին 6-7 տարիներին հողից չեն ստանում գոնե իրենց ցանածը: Այդ նույն հողը ոչ հեռավոր անցյալում հեկտարից 40-45, իսկ հարեւան Ղազանչիի առանձին դաշտերում մինչեւ 60 ցենտներ բերք էր տալիս, այն էլ՝ այս բարձրլեռնային գոտու անջրդի պայմաններում: Որովհետեւ հողի պահանջն էլ ժամանակին ու հարկ եղած կերպով բավարարվում էր: Այսօր գյուղացին վառելանյութերի, տարբեր ծառայությունների կանխավճարների թանկության պատճառով վարը, ցանքը, մյուս ագրոմիջոցառումները եթե կատարում էլ է, կատարում է ժամկետների խախտումով, հողին հանձնելով մի կերպ մշակված, մրիկով հետշ վարակվող, թույլ ծլունակությամբ սերմացու: Վաս թփակալած ցանքերը կամ տուժում են վաղ գարնանային ցրտահարությունից, կամ կարկտահարությունից են տուժում, կամ երաշտից, որոնցից ոչ մի բանով պաշտպանված չեն:

«Մի խոսքով,- շարունակում է զրուցակիցս,- գյուղացին զգալի ծախսեր կատարելուց հետո հասույց չի ստանում: Եվ ինչպե՞ս ստանար, երբ տարիներ շարունակ տարածաշրջանում նաեւ ոչ մի գրամ պարարտանյութ չի օգտագործվել, ցանքատարածությունները չեն սնուցվել, պայքար չի իրականացվել մոլախոտերի, վնասատուների դեմ...»: Գյուղացին հույսը դրել է բնության վրա եւ հուսախաբ եղել: Ահա թե ինչու նա այժմ գրեթե միակ զբաղմունք է դարձրել անասնապահությունը, որից ստացվող եկամտի մոտ 40 տոկոսը տրամադրում է...հացին: Գյուղացին, որ կոչված է հաց արարելու, հիմա ինքն է հաց գնում: Իսկ տարածաշրջանում հազարավոր հեկտարներով հողեր չմշակվելով՝ խոպանացել են:

Վահանի գնահատմամբ՝ այս հողերի վրա նաեւ այնքան անասնագլխաքանակ չի պահվում, որքան կարելի էր պահել ու արդյունք ստանալ: Ասենք, եղածից էլ այն արդյունքը չի ստացվում, որովհետեւ միայն չոր բնական խոտի հույսին մնացած, հյութալի, պահածոյացված ու սննդային հավելումներով կերեր չստացող անասունը ի՞նչ պիտի տա: Անասնապահությամբ զբաղվող գյուղացիական տնտեսությունները վերը նշված պատճառներով հրաժարվել են նույնիսկ կերային մշակաբույսեր ցանելուց:

«Մեր գյուղացին չի պատկերացնում ինչ են շուկայական հարաբերությունները, կարծում են՝ շուկան «բազարն» է: Եթե կազմակերպվի ոչ միայն կաթի, այլեւ մսի, բրդի մթերում, վերամշակման ձեռնարկություններ ստեղծվեն, օրինական պայմանագրային հարաբերություններ, գյուղացին կկարողանա շահ ստանալ, իր տնտեսությունը պահել ու զարգացնել,- շատերի տրամադրությունն է արտահայտում գյուղաբնակ բարեկամս, չմոռանալով եւ վարկերի խնդիրը:- Մեզ վարկ չեն տալիս, գրավ դնելու բան չկա. իմ տունը արժեք չէ, սեփականություն էլ չունեմ: Գյուղացուն ըստ ներկայացվող ծրագրի տրվի երկարատեւ վարկ, 15-20 տարով, եւ երեւի գտնվեն խելացի մարդիկ, որոնք դրան տանեն այս գյուղերի նաեւ ճանապարհների, գյուղացու կյանքը քիչ թե շատ տանելի ու բովանդակալից դարձնելու համար, շատ բան կսկսի դեպի լավը ընթանալ: Համապատասխան աջակցության դեպքում Աշոցքի հողատերերը ոչ միայն իրենց կպահովեն հացով, մյուս մթերքներով, այլեւ ավելցուկը կհանեն շուկա:

Այս գյուղերը շատ կրթված, տաղանդավոր ու անվանի մարդիկ են տվել թե՛ տնտեսության, թե՛ գիտության, մշակույթի եւ այլ բնագավառներում: Կրթության ձգտումն այստեղ հիմա չի թուլացել, միայն Թավշուտից այսօր 20-ից ավելի երիտասարդներ սովորում են բուհերում: Մի այնքան ավարտած մասնագետներ էլ եկել են՝ գյուղում հարմար գործ ու հեռանկարություն չկա, մի երկու ամիս հողով են զբաղվում, մնացած ամբողջ ժամանակը՝ անասուններով: Եվ երիտասարդությունը... հեռանում է: «Այս ճորտային կյանքով մարդկանց տեղում չես պահի»: Գնում են ընտանիքներով: «Մեր գյուղից վերջին 5-6 տարում հինգ-վեց ընտանիք հեռացել է,- ասաց զրուցակիցս:- Գյուղում ընդամենը հարյուր տուն է, մեկ ընտանիքի հեռանալն էլ մեծ վնաս է այս գյուղի, այս երկրի համար»:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Գյումրի

Հացի արտադրությունում հանգավոր համաձայնություն

Գտնում է արցախցի խորհրդարանականը

ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալներով՝ Ստեփանակերտում մեկ կիլոգրամ բարձր եւ առաջին տեսակի ալյուրից հացի միջին գինը կազմում է 215 դրամ, երկրորդ տեսակի ալյուրից պատրաստվածը՝ 202 դրամ, իսկ բարձր, առաջին եւ երկրորդ տեսակների ալյուրի միջին գինը համապատասխանաբար 145, 124 եւ 114 դրամ է:

2005 թ. ցորենի բերքը, որը կազմել է մոտ 86 հազար տոննա, իրացվել է 70 դրամով, որը նախորդ տարվա համեմատ էժան է վաճառվել մոտ 50 դրամով կամ 1,7 անգամ:

Ցորենի եւ ալյուրի գները նկատելիորեն նվազել են, իսկ մեկ կիլոգրամ հացի միջին գները էական փոփոխություններ չեն կրել: Եթե բարձր եւ առաջին տեսակի ալյուրի գինը 2005 թ. սեպտեմբերի 14-ի դրությամբ, ըստ ԱՎԾ դիտարկումների, միջին հաշվով կազմել է 135 դրամ եւ այս տարվա փետրվարի 10-ի համեմատ նվազել 26,2 տոկոսով, ապա բարձր եւ առաջին տեսակի ալյուրից հացի գինը միջին հաշվով նվազել է ընդամենը 1,4 տոկոսով: Փաստենք, որ հացի գնի մեջ ներառված է նաեւ առեւտրային հավելագինը, որը 5-10 տոկոս է: Տեղական արտադրության բարձր տեսակի ալյուրի միջին գինը նվազել է 25,1 տոկոսով, առաջին տեսակինը՝ 29,1 տոկոսով, երկրորդ տեսակինը՝ 21,4 տոկոսով:

Մեկ կիլոգրամ հաց թխելու համար պահանջվող 0,74 կիլոգրամ ալյուրի գնի նվազումը 30-40 դրամով փաստորեն չի բերել հացի գնի նվազման: Հետեւաբար հացի եւ ալյուրի գործող գների պայմաններում հացի արտադրությունը մնում է շահութաբեր:

Գնային այս անհամամասնությունների քննարկումների նպատակ էր հետապնդում օրերս Արցախի ժուռնալիստների միության նախաձեռնությամբ հրավիրված կլոր սեղանը, որին հրավիրվել էին ԼՂՀ ԱԺ եւ կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչներ, ինչպես նաեւ ներկայացուցիչներ հարկային ու հակամենաշնորհային ծառայություններից, շահագրգիռ ձեռնարկություններից:

Հացարտադրության ոլորտում իրոք կա շահութաբերություն. դրան համաձայն էին կլոր սեղանի մասնակիցները: ԼՂՀ գյուղատնտեսության փոխնախարար **Վլադիմիր Ջաքիյանի** համոզմամբ, խնդիրն ունի նաեւ բարոյական կողմ՝ հացահատիկ արտադրողն իր ապրանքը վաճառում է ցածր գներով, իսկ մայրաքաղաքում հացը վաճառվում է շոշափելիորեն թանկ եւ դա բացասական ազդեցություն կունենա հացագործության հետագա զարգացման վրա: Գյուղփոխնախարարը միաժամանակ տեղեկացրեց, որ առ այսօր հանրապետությունում կատարվել է շուրջ 19 հազար հեկտար աշնանացան՝ նախորդ տարվա 65 հազար հեկտարի փոխարեն: Պատճառը թերեւս գյուղացու հիասթափվածությունն է այս տարվա հացահատիկի բերքի իրացումից, ինչը նրանց զգալի նյութական վնաս է բերել: Վ. Ջաքիյանի խոսքերով, կառավարությունը միջոցներ է ձեռնարկում իրավիճակից դուրս գալու համար:

Ստեփանակերտի հացի գործարանի ներկայացուցիչ **Կարեն Ներսիսյանը** հայտարարեց, որ ի տարբերություն այլ ձեռնարկությունների, Ստեփանակերտի հացի գործարանը, որն ապահովում է մայրաքաղաքի հացի պահանջարկի մոտ 30 տոկոսը, վարում է գների իջեցման քաղաքականություն: Նրա ներկայացրած տվյալներով գործարանի թխած 1 կգ հացը արժե 167 դրամ այն դեպքում, երբ հացի գնի միջին ցուցանիշը 215 դրամ է:

Կառավարությանն առընթեր հարկային պետական ծառայության ներկայացուցիչ **Արմինե Բաղդասարյանի** տեղեկացմամբ՝ հարկային բեռը հացի գնագոյացման վրա ազդեցություն չի թողնում: Իսկ որպես ելքից դուրս գալու տարբերակ նա նշեց այդ ուղղությամբ օրենսդրական բարեփոխումների իրականացման անհրաժեշտությունը: Ա. Բաղդասարյանը շահութաբերության բացասական երեւույթ չհամարեց, քանզի, նրա կարծիքով, ի վերջո դրանք կրկին ներդրվում են արտադրության մեջ:

Անկախ տնտեսագետ **Ռուզան Մանգասարյանի** տեսակետով պետք է հենվել գնային քաղաքականության վրա՝ ցորենի արտադրության բնագավառում սահմանելով գնի փոփոխության ստորին սահման, իսկ հացի արտադրության բնագավառում՝ գնի փոփոխության վերին սահման, որը պետք է շուկայական գներից ցածր լինի:

Ուրույն տեսակետ արտահայտեց ԱԺ ֆինանսաբյուջետային հանձնաժողովի նախագահ **Արա Հարությունյանը:** Հացի արտադրությամբ զբաղվող սուբյեկտների այսօրվա գործունեությունը հանգավոր համաձայնության արդյունք գնահատելով՝ նա ընդգծեց լիցենզավորման կարգ սահմանելու անհրաժեշտությունը: «Լիցենզավորման պայմաններում պետությունը կարող է պայմաններ թելադրել եւ շահույթ ստանալու համար տվյալ սուբյեկտին զրկել լիցենզիայից»,- ասաց Ա. Հարությունյանը: Նրա կարծիքով, ստեղծված իրավիճակում պետությունը պարտավոր է փոխհատուցումներ տալ մանր արտադրողներին:

Կլոր սեղանը վարողի առաջարկությամբ անդրադարձ եղավ նաեւ հացահատիկի վերավաճառքի խնդրին: Այդ առնչությամբ դրական վերաբերմունք արտահայտելով, Ա. Հարությունյանն ասաց, որ Արցախում շուրջ 40 հազար տոննա ցորենի ավելցուկ է գոյացել, եւ հենց վերավաճառողների շնորհիվ է իրացվում այդ ավելցուկը, ուստի երեւույթը պետք է խրախուսել:

Հացի որակի վերաբերյալ տեղեկություններ հաղորդեց Ստեփանակերտի հակահամաճարակային ծառայության պետի պաշտոնակատար **Զոյա Ասրյանը:** Նրա խոսքերով՝ հացաթխման ոլորտում կոպիտ խախտումներ չկան: Այդուհանդերձ, նրա կարծիքով, պետք է հանրապետությունում գործի սպառողի շահերի պաշտպանության օրենքը:

Անվիճելի է, որ կլոր սեղանի միջոցով հնարավոր չէ հացի հետ կապված գնային անհամամասնությունները կարգավորել: Բայց ահա հանրային քննարկմամբ դրա հրապարակայնությունը իրավասու կառույցների ուշադրության տակ առնելը թերեւս կարեւոր էր: Մնում է սպասել, թե ինչ արդյունքներ կտան պատկան մարմինների ձեռնարկումները:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Իսրայելի վերաբերյալ Իրանի նախագահի խոսքերը լեզվի սայթաքում չեն

Դրանք պայմանավորված են քաղաքական հաշվարկներով

Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ Մահմուդ Ահմեդինեժադի հոկտեմբերի 26-ի հայտարարությունը, թե «Իսրայելը պետք է ջնջվի քարտեզից», բուռն հակազդեցություն առաջ բերեց Իսրայելում: ԱՄՆ-ի, ապա եւ Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի գլխավորությամբ ԵՄ-ի երկրների արձագանքով այդ հակազդեցությունն ստացավ համաշխարհային բնույթ: Աշխարհի առաջնակարգ լրատվամիջոցների բարձրացրած աղմուկի պատճառով համաշխարհային բնույթի այդ հակազդեցությունը վերածվեց հակաիրանական հիստերիայի:

Հիստերիան դեռեւս շարունակվում է աշխարհով մեկ ծավալվել: Թվում էր, թե ստեղծված իրավիճակում Իրանի բարձրագույն ղեկավարությունը կփորձի նախագահ Ահմեդինեժադի հայտարարության միջազգային հակազդեցությունը մեղմելու միջոցներ որոնել: Սակայն Իրանի արտգործնախարար Մանուչեհր Մոթթաքիի Թեհրանի հեռուստատեսությամբ հեռարձակված հարցազրույցն ու հեղափոխության առաջնորդ Այաթոլլահ Ալի Խամենեիի երկրի բարձրաստիճան բյուրոկրատներին, խորհրդարանի անդամներին եւ զինվորականությանն ուղղված ելույթը գերազանցեց բոլոր ենթադրությունները:

Մոթթաքին նշեց, որ նախագահ Ահմեդինեժադի խոսքերն արտահայտում են Իսրայելի նկատմամբ Իրանի քաղաքականությունը, մասնանշելով, որ «սիոնիստական վարչակարգն անօրինական է»: Իսկ Այաթոլլահ Խամենեին այդ խոսքերի առաջացրած հակազդեցությունը պայմանավորեց համաշխարհային առաջնակարգ լրատվամիջոցների վրա սիոնիստների գերիշխանությամբ եւ ավելացրեց. «Վարչակարգերը տապալվում են ոչ թե ատոմային ռումբերով, այլ ժողովուրդների դիմադրությամբ ու վճռականությամբ»:

Այլ կերպ, եթե Իրանի արտգործնախարարը հաստատում էր երկրի նախագահին, ապա նրան էլ վերահաստատեց հեղափոխության առաջնորդը: Այսպիսով ակնհայտ դարձավ, որ Մահմուդ Ահմեդինեժադի «Իսրայելն աշխարհի քարտեզից ջնջելու» վերաբերյալ խոսքերը որեւէ առնչություն չունեն լեզվի սայթաքման հետ, այլ պայմանավորված են քաղաքական հաշվարկներով:

Համանման հաշվարկները որպես կանոն համանուն նպատակներ են ենթադրում, ինչն իր հերթին հարց է առաջացնում՝ որո՞նք են դրանք: Մինչ հարցին պատասխանելը նշենք, որ **«Ազգը»** նախորդ համարում, անդրադառնալով նախագահ Ահմեդինեժադի հայտարարության հակաիրանական հիս-

տերիայի վերածված միջազգային արձագանքներին, կարծիք էր հայտնել, որ դրանք «նոր պահպանողականների» ենթակայության տակ գտնվող պաշտոնական Վաշինգտոնի միջոցով ուղղորդում է Իսրայելը:

Ուղղորդման պարագայում խնդիրը սոսկ արձագանքներ չեն, այլեւ դրանց բնույթը: Այդ առումով հատկանշական է Իսրայելի արտգործնախարար Սիլվան Շալոմի գրավոր դիմումը Թուրքիայի արտգործնախարարությանը: Ինչպես այդ մասին նոյեմբերի 2-ի համարում նշել է «Ենի շաֆաք» թերթը, նախագահ Ահմեդինեժադին դատապարտելու առնչությամբ վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի կառավարության հայտարարությունը ոչ մի առումով չի գոհացրել Շալոմին, եւ նա նամակում Իրանի նկատմամբ ավելի կոշտ դիրքորոշում է պահանջել Անկարայից:

Ակնհայտ է, որ նախագահ Ահմեդինեժադի հայտարարության առնչությամբ միջազգային հանրությանը Վաշինգտոնի միջոցով հաջողությամբ ուղղորդող Իսրայելն Իրանի դեմ ռազմական գործողություններ իրականացնելու հարցում էլ պետք է ուղղորդի ԱՄՆ-ին:

Սա նշանակում է, որ ամերիկյան ռազմական ներխուժման սպառնալիքի տակ գտնվող Իրանին իրականում սպառնում է Իսրայելը եւ սպառնալիս կարողանում է քողարկվել ԱՄՆ-ի թիկունքում:

Փաստորեն Մահմուդ Ահմեդինեժադը «Իսրայելը քարտեզից ջնջելու» հայտարարությամբ քողազերծում է ռազմական ներխուժման առումով Իրանի դեմ ուղղված սպառնալիքի բուն աղբյուրն այն հաշվարկով, որ անմիջականորեն Իսրայելին հակադրվելը տարածաշրջանում կուժեղացնի Իրանի դիրքերը, ամերիկյանով միջնորդավորված իսրայելական սպառնալիքները տարածաշրջանի երկրների համար կդառնան ավելի անընդունելի, քան ամերիկյանը, Իրանի դեմ ԱՄՆ-ի ռազմական ամեն մի գործողություն ինքնաբերաբար կհամարվի Իսրայելի պատվերը, այդ դեպքում Եվրամիությունը կդժվարանա հավանություն տալ դրան, իսկ իսլամական աշխարհը բուռն հակազդեցություն կցուցաբերի, համախմբվելով Իրանի շուրջը:

Նախագահ Ահմեդինեժադի հայտարարությունը, բացի վերոհիշյալ հաշվարկներից, կարեւոր է նաեւ ժամանակի առումով: Դա արվում է այն ժամանակ, երբ Վաշինգտոնն օգտվելով Լիբանանի նախկին վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիի սպանությունից, աննախադեպ ուժեղացնում է ճնշումը Սիրիայի վրա, որ չեզոքացնի նախագահ Բաշար Ասադի վարչակարգը: Կասկածից վեր է, որ Ասադի վարչակարգի որեւէ կերպ չեզոքացման դեպքում Իրանը կզրկվի տարածաշրջանում հուսալի միակ դաշնակցից՝ դառնալով Վաշինգտոնի նշանառության միակ թիրախը տարածաշրջանում եւ ամբողջությամբ իր վրա կգրավի վերջինիս ագրեսիվ բոլոր նկրտումները:

Հետեւաբար, Իրանի նախագահ Ահմեդինեժադը «Իսրայելը քարտեզից ջնջելու» մասին հայտարարելիս պետք է հաշվարկած լիներ, որ դրա առաջացրած միջազգային աղմուկով Վաշինգտոնի ուշադրությունը կշեղվի Սիրիայից: Այսպիսով հնարավոր կլինի թուլացնել Բաշար Ասադի վրա գործադրվող աննախադեպ սաստկացած ճնշումը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Ձերբակալվել է «Ալ Ղաիդայի» եվրոպական ցանցի առաջնորդը

Պակիստանում ձերբակալվել են «Ալ Ղաիդայի» երկու ահաբեկիչներ, որոնցից մեկը, երկրի հատուկ ծառայությունների տվյալներով, մինչեւ վերջերս գլխավորել է «Ալ Ղաիդայի» եվրոպական մասնաճյուղը:

«Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալության տվյալներով, երկու ծայրահեղականները կալանավորվել են այս շաբաթ Պակիստանի հարավարեւմուտքում՝ Քվետա քաղաքում անցկացված հատուկ գործողության ընթացքում:

Իսլամաբադում բարձրաստիճան պաշտոնյաներից մեկը հաստատել է «Ալ Ղաիդայի» ակտիվիստների ձերբակալման լուրը: Ընդսմին նա հայտնել է, որ ձերբակալվածներից մեկը՝ Մուստաֆա Սեթմարիամ Նասարը, կասկածվում է Մադրիդի 2004 թ. մարտի 11-ի ահաբեկչություններին մեղսակից լինելու մեջ: Այդ օրը Մադրիդի կայարաններում եւ գնացքներում զոհվեց 191 մարդ:

Երկրորդ կասկածյալը պակիստանցի է եւ «Ալ Ղաիդայի» հետ կապված «Ջայիշ է Մոհամմեդ» ահաբեկչական խմբավորման նախկին անդամ: Ձերբակալման պահին ծագած փոխհրաձգության ժամանակ սպանվել է մեկ ուրիշ ահաբեկիչ՝ սաուդցի Շեյխ Ալի Մոհամմեդ ալ Սալիմը:

Նասարի կալանավորմանը նպաստող տեղեկության դիմաց անցյալ տարի ԱՄՆ կառավարությունը խոստացել էր 5 մլն դոլար պարգեւավճար: «Ալ Ղաիդայի» հայտնի գործիչն ամերիկյան հետախուզության տեսադաշտում էր հայտնվել մի քանի տարի առաջ, երբ աշխատում էր Աֆղանստանի վարժաճամբարներից մեկում, գրոհայիններին սովորեցնելով թույների ու քիմիկատների հետ վարվելու ձեւերը:

Նասարը 47 տարեկան է, ծնվել է Սիրիայում, ունի Իսպանիայի քաղաքացիություն: Նրա անունը հիշատակվել է նաեւ Լոնդոնի հուլիսի 7-ի ահաբեկչությունների կապակցությամբ, երբ զոհվեցին 52 խաղաղ բնակիչներ:

Պ. Ռ.

ԵՎՐՈՊԱ

Մադրիդում քննարկվում է Կատալոնիայի ինքնավարության ընդլայնման հարցը

Իսպանիայի վարչապետ Խոսե Լուիս Ռոդրիգես Սապատերոյի համար կարեւոր փորձություն է երկրի խորհրդարանում ծավալված Կատալոնիայի ինքնավարության ընդլայնման նախագծի քննարկումը: Որոշված է ինքնավարությունն ընդլայնել Իսպանիայի 1978 թ. սահմանադրությանը համապատասխան: «Ֆրանսպրեսը» տեղեկացնում է, որ ամիսներ տեւած բուռն բանավեճերից հետո սեպտեմբերի 30-ին օրինագիծն ընդունվել է Կատալոնիայի շրջանային խորհրդարանում եւ ապա ներկայացվել կենտրոնական կառավարությանը: Իսպանիայի մամուլը պատմական է անվանում Կատալոնիայի ինքնավարության ընդլայնմանը նվիրված բանավեճը, որը երեկ ավարտվել է առաջիկա ամիսներին խորհրդարանական քննարկումներ ենթադրող քվեարկությամբ:

Այս տարվա փետրվարին Իսպանիայի մասը կազմող Բասկերի երկիրը ներկայացրել էր ինքնիշխանության նախագիծ, որը ենթադրում էր տարածքի ազատ միություն Մադրիդի հետ: Այդ առաջարկությունը գնահատվեց իբրեւ հակասահմանադրական եւ միաձայն մերժվեց Իսպանիայի խորհրդարանում: Մինչդեռ սեպտեմբերին խորհրդարանը համաձայնեց քննարկում ծավալել Վալենսիայի շրջանի կարգավիճակի հնարավոր փոփոխման առնչությամբ:

Վարչապետ Սապատերոն թեեւ կողմ է Կատալոնիայի նոր կարգավիճակին, բայց ներկայացրել է մի շարք պահանջներ: Կատալոնացի ազգայնականները պատրաստ են կատարել դրանք, եթե ուզում են հասնել լայն ինքնավարության: Մասնավորապես վարչապետը քննադատում է ազգայնականների նախագծի այն կետերը, որոնք սահմանում են Կատալոնիայի պետություն լինելը, ֆինանսական եւ հարկային մոդելները, ինչպես նաեւ դատական իշխանության բացառիկ իրավունքը: Խոսքը ոչ թե Իսպանիայի սահմանադրությունը բարեփոխելու, այլ դրան համապատասխան շրջանների ինքնավարությունն ընդլայնելու մասին է:

Մաղրիբցիների անկարգությունները մեծ վնասներ են պատճառել Փարիզի արվարձաններին

Փարիզի արվարձաններից մեկում՝ Կլիշիում անցյալ հինգշաբթի մաղրիբյան ծագումով երկու դեռահասների ողբերգական մահը բողոքների ալիք առաջացրեց, որը դեռ չի հանդարտվում: Մաղրիբցիները պնդում են, թե ոստիկանների հետապնդումից սարսափած երկու դեռահասները թաքնվել են էլեկտրական ենթակայանում եւ հոսանքահարվել: Ոստիկաններն ասում են, թե իրենք լոկ փորձել են պարզել նրանց ինքնությունը:

Մահմեդական մաղրիբցիները միջադեպին կրոնական եւ ազգային խտրականության ենթատեքստ վերագրելով՝ մեկ շաբաթ զանգվածային անկարգություններ էին անում, մեծ ավերներ գործում: RFI ռադիոկայանը նշում է, որ բարդ իրավիճակի պատճառով ներքին գործնախարար Նիկոլա Սարկոզին եւ վարչապետ Դոմինիկ դը Վիլփենը երեկ հետաձգել են իրենց արտասահմանյան ուղեւորությունները:

Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ Օլնե Սու Բուա արվարձանում երիտասարդ մաղրիբցիների խմբերը չորեքշաբթի երեկոյան կողոպտել են ոստիկանական տեղամասը եւ փորձել հրկիզել: Կուռնյով քաղաքում հրազենից կրակ է բացվել ոստիկանների վրա: Մինչդեռ վերջիններս օգտագործում են միայն ռետինե փամփուշտներ եւ արտասվաբեր գազի նռնակներ:

Երեկվա տվյալներով, անկարգությունների մասնակիցներն այրել են 177 ավտոմեքենա, կողոպտել բազմաթիվ խանութներ, ոչնչացրել «Ռենո» ընկերության վաճառքի կենտրոնը: Օլնե Սու Բուայի տարրական դպրոցի երկու դասարաններ հրկիզվել են: Մերձակա Բլան Մենիլ բնակավայրում հրդեհվել է վարժարանի շենքը:

Կլիշիում անկարգությունների կազմակերպիչներից երկուսը դատապարտվել են 1-3 ամսվա բանտարկության: Նախագահ Ժակ Շիրակն իր ելույթում նախազգուշացրել է, որ արվարձանաբնակների բողոքները կստեղծեն «վտանգավոր իրավիճակ»: Նա բնակչությանը հանդարտության կոչ է արել:

«Օրենքը պետք է վերահաստատվի երկխոսության եւ փոխադարձ հարգանքի մթնոլորտում», ընդգծել է նախագահը:

«Վաշինգտոն փոստ». ԿՀՎ-ն գաղտնի բանտեր ունի արտերկրում

Կենտրոնական հետախուզական վարչությունն ահաբեկչության մեջ կասկածվող կալանավորներին պահում է աշխարհի տարբեր երկրներում գտնվող իր գաղտնի բանտերում: Այս պնդումն է արվում հեղինակավոր «Վաշինգտոն փոստ» թերթի երեկվա համարում: ԿՀՎ-ն առայժմ չի արձագանքել այս հրապարակմանը:

«Ֆրանսպրեսը» մեջբերում է թերթի այն պնդումը, թե գաղտնի բանտեր գոյություն ունեն 8 երկրում՝ Թաիլանդում, Աֆղանստանում եւ «արեւելաեվրոպական մի շարք ժողովրդավարական երկրներում»: ԿՀՎ-ն այդ բանտերում պահում է մոտ հարյուր կալանավորների:

Գլխավոր ահաբեկիչների կալանավայրերը գաղտնի են պահվում: Ենթադրվում է, որ նրանք ԱՄՆ-ի տարածքում կամ Գուանտանամոյի ռազմակայանի բանտում չեն: Հատուկ ծառայությունների ներկայիս եւ նախկին որոշ աշխատակիցների վկայակոչելով՝ թերթը գրում է, որ այդ կալանավորները պահվում են արտերկրում: Թաիլանդի կառավարության ներկայացուցիչը հերքել է իր երկրում ԿՀՎ գաղտնի բանտի գոյության առնչվող լուրը:

RFI ռադիոկայանի տվյալներով, Սլովակիայի հատուկ ծառայությունների ղեկավարը խուսափողական պատասխան է տվել, իսկ Չեխիայի ներքին գործնախարար Ֆրանտիշեկ Բուբլանը հավաստիացրել է, թե Պրահան վերջերս մերժել է Գուանտանամոյի կալանավորների մի մասին ընդունելու ԿՀՎ-ի խնդրանքը: Հունգարիան եւս պնդում է, թե իր տարածքում գաղտնի բանտ չկա:

Օտարերկրյա բանտերի օգտագործման գլխավոր առավելությունն այն է, որ այնտեղ ամերիկյան օրենքները չեն գործում: Կասկածյալներն իրավունք չունեն կալանավորումը բողոքարկելու ամերիկյան դատարաններում, իսկ ազատազրկումը կարող է լինել փաստորեն անժամկետ:

Իրավապաշտպանները կարծում են, որ կալանավորների իրավունքներն առանձնապես չհարգող երկրներ տեղափոխված բանտարկյալները ենթակա են խոշտանգումների ու կտտանքների:

Պ. Ռ.

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հունաստան, Սալոնիկի կամ ինչպես հույներն են անվանում Թեսալոնիկէ, «Դիմիտրիա» փառատոն..... Ավանդական է այս փառատոնը՝ կապված բյուզանդական տոնավաճառային տոնակատարությունների հետ: Տարիներ առաջ ի պատիվ Սալոնիկի Սուրբ Դիմիտրիոսի տոնի, հույն հասարակայնությունը վերականգնելով այս ավանդը, այն վերահիմնատավորեց որպես գեղարվեստի փառատոն, ընդգրկելով արվեստի տարբեր բնագավառների ցուցադրումներ: Ժամանակի մեջ այն ստացավ միջազգային փառատոնի արժեք եւ նշանակություն: Փառատոնը, որ բարձր չափանիշներով՝ յուրաքանչյուր հեղինակի ոճի եւ ժամանակի հարազատությամբ, նրբագեղ ճաշակով, ինքնուրույն եւ ուրույն մեկնությամբ եւ դիրիժորին շատ բնորոշ արտիստականությամբ:

Իմ խնդիրն է համառոտ այս հաղորդմամբ ներկայացնել գեղարվեստական այն ներգործությունը, որ ունեցավ դահլիճի բազմաքանակ ունկնդիրը: Եվ ոչ միայն բազմաքանակ, այլեւ բազմազգ. հույներ, գերմանացիներ, ֆրանսիացիներ եւ, անշուշտ սփյուռքահայ մեր հայրենակիցները:

Դահլիճը խանդաղատանքով ունկնդրեց մոցարտյան լույսն ու լսելով 1947-ին Աթենքից Հայաստան ներգաղթած Հարություն Դելալյանի Կոմիտասին նվիրված դաշնամուրային սոնատը, հեղինակին հեռակա պատվիրեց ստեղծագործություն գրել կամերային նվագախմբի եւ դաշնամուրի համար, որի առաջին կատարողն ու մեկնաբանը հեռավոր Բոստոնում եղավ ինքը՝ Արամ Ղարաբեկյանը: Եվ երբ օտար ափերում հանդիպեցին կոմպոզիտորն ու կատարողը, բաժանելով ստեղծագործության հաջողությունը, Դելալյանը շարունակաբար հորդորում էր հայ դիրիժորին Հայաստան գալ (Ղարաբեկյանը դեռեւս չէր տեսել հայրենի երկիրը), ասելով.

«Հայաստանի պատմությունը մեզի ներկայացուցիք երաժշտությամբ»

տեղի է ունենում ամեն տարի սեպտեմբեր - դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում, հյուրընկալում է աշխարհի տարբեր երկրների կատարողների, երաժշտական կոլեկտիվների, թատրախմբերի, կազմակերպում գեղանկարչական ու լուսանկարչական ցուցադրումներ: Այս տարվա փառատոնի մասնակիցներից դարձավ Հայաստանի ազգային պետական կամերային նվագախումբը, գեղարվեստական ղեկավար եւ դիրիժոր, տաղանդաշատ Արամ Ղարաբեկյանի առաջնորդությամբ:

Նվագախմբի ելույթը տեղի ունեցավ հոկտեմբերի 23-ին, սուրբ Դիմիտրիոսի տոնի (հոկտեմբեր 26) նախօրեին, քաղաքի հեղինակավոր սրահներից մեկում:

Մտածված ու ներկայանալի էր ելույթի ծրագիրը. Մոցարտ դիվերտիսմենտ (op 136), Շոստակովիչ պրելյուդ, Յան Սիբելիուս՝ ինտրոմոտի, Արամ Խաչատրյան՝ հատվածներ բալետներից եւ թատերական ներկայացումներից, Հարություն Դելալյան՝ Տոկաֆոնո:

Կարծում եմ կատարումների մեկնությունների հարկը չկա այս հոդվածում: Մեր փայլուն երաժշտի՝ Արամ Ղարաբեկյանի ղեկավարությամբ, թվարկված այս երկերը հնչեցին կատարողական ամենա-

կենսունակության գերող ուժը, Սիբելիուսի հայեցողական քնարերգությունը, փոքրածավալ պրելյուդում ամփոփված շոստակովիչյան մտքի եւ զգացմունքի զարմանալի զուգակցումը, Արամ Խաչատրյանի առինքնող լուսերգությունը եւ մի նոր ու հուզական աշխարհ ներկայացնող Հարություն Դելալյանի «Տոկաֆոնո»-ն:

80-ական թվականների կեսերին Արամ Ղարաբեկյանը Ամերիկայում

- Արի, կբարձրանանք սարերն ու կճչանք:

Ահա այդ ճիչն է, որ հնչում է վաղամեռիկ կոմպոզիտորի «Տոկաֆոնո»-ում. ցավի, ողբերգության, ուժի ու հավատի ճիչը: Եվ դա իրագործված է արվեստագետի այնպիսի համոզմունքով ու վարպետությամբ, որ ոչ պատրաստ ունկնդիրն անգամ ի զորու է ընկալել երկի բովանդակությունը երաժշտարվեստի նորագույն միջոցների եւ ոչ սովորական կազմի հնչողությամբ: Եվ հոդվածի վերնագիրը ներկայացնող միտքն ասվեց այս ստեղծագործության ներգործումով: Հարկ է նշել, որ այսպիսի ազդեցության մեջ իր դերն ունի նաեւ բեմական կոմպոզիցիան, որի հեղինակը դիրիժորն է, բազմաշնորհ Արամ Ղարաբեկյանը ու նաեւ նրա նվագախմբի ստեղծագործ կարողությունները:

Սալոնիկի հեղինակավոր այս փառատոնին ազգային պետական կամերային նվագախմբի մասնակցությունն ու շքեղ հաջողությունը մեկ անգամ եւս հաստատում է այն հանրահայտ իրողությունը, որ մեր ժողովրդի իրական նկարագիրն ու կարողությունը բարձրագույնս ներկայանում է նաեւ մշակույթի հիմքով:

ԱՐԱՔՍԻ ՍԱՐՅԱՆ

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՍՍԱՅԱԿ

«Գրքերն ազգերի հիշողությունն են»

Հայ-իտալական մշակութային բարեկամության մեկամսյա միջոցառումների շարքում երեկ ազգային գրադարանը կազմակերպել էր ցուցադրություն, ուր ներկայացվել էին Իտալիայում տպագրված հայատառ առաջին գրքերը, հայ-իտալական գրականության եւ ինքնատիպ գրքերի, իտալական կերպարվեստի, երաժշտության անգնահատելի նմուշներ:

1512 թ. Իտալիայում ծնունդ առավ հայկական տպագիր առաջին գիրքը՝ «Ուրբաթագիրքը», ապա 1513 թ. Վենետիկում Հակոբ Մեղապարտի ջանքերով հրատարակվեցին «Պարզատումարն» ու «Տաղարանը»: Հայկական տպագրության ինքնատիպ հազվագյուտ նմուշների կողքին ներկայացվել էին 1525-1850 թթ. հրատարակված իտալական արժեքավոր այնպիսի ստեղծագործություններ, ինչպիսիք են Բոկկաչոյի «Սիրո լաբիրինթոսը», Վերդիի, Պուչչինիի, Ռոսսինիի, Լեոնարդո դա Վինչիի, Ռաֆայելի, Դոնատելլոյի, Միքելանջելոյի, Տիցիանի, Բոտիչելլիի, Սուրբ Ղազար կղզում տպագրված այլ նմուշներ եւ հայ-իտալական առնչություններ: Առաջին անգամ ցուցադրվեց Մխիթարյան միաբանության տրամադրած հնագույն փորագրությունների նմուշներ:

Ազգային գրադարանն այնքան էլ հարուստ չէ իտալական գրքերի ֆոնդով: Միայն վերջերս գրադարանի 1000 միավոր իտալերեն գրքերի հավաքածուին ավելացվել է 500 միավոր, որը իտալաբնակ մեր հայրենակից դոկտոր Ջորջիո Բեքդեմիրյանի նվիրատվությունն է՝ հոր պատգամով:

«Իտալիան դարձավ սկիզբն այն մեծ ճանապարհի, որով անցավ եւ շարունակում է ընթանալ հայ տպագրությունը 500 տարվա ընթացքում», բացման ժամանակ նշեց գրադարանի տնօրեն Դավիթ Սարգսյանը: Հայաստանում Իտալիայի դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Ռոբերտո Նոչելլան, ուրախ լինելով, որ հայկական առաջին գիրքը տպագրվել է Վենետիկում, նշեց. «Ես կարծում եմ, որ այս գրադարանը շատ հարուստ է, իսկ գրքերը ազգերի հիշողությունն են»:

Տպագրության պատմության մեջ Վենետիկի ունեցած անգնահատելի դերի մասին խոսեց Մխիթարյան միաբանության անդամ հայր Հարություն Պզտիկյանը: Նա նշեց, որ 1789 թ.-ից մինչ օրս Սուրբ Ղազարում տպագրվել է 5000 կտոր գիրք, եւ պատահական չէ, որ Հակոբ Մեղապարտը տպարան է հիմնել հենց Իտալիայում: Իսկ ազգային գրադարանի առջեւ՝ որպես հայկական գանձեր պահպանող կենտրոնի, վարդապետը կոչ արեց խոնարհվել:

Գ. Գ.

«Սահակ-Մեսրոպ» երգչախմբի փայլուն ելույթները Բուլղարիայում

Մարսելի «Սահակ-Մեսրոպ» երգչախումբը սեպտեմբերի 30-ից մինչեւ հոկտեմբերի 3-ը հյուրախաղերով հանդես է եկել Բուլղարիայում՝ տալով համերգներ եւ մասնավորապես հրաշալի մեկնաբանելով Կոմիտասի բազմաձայն Պատարագը: Այցելության կազմակերպիչը ՀԲԸՄ Սոֆիայի վարչությունն էր եւ հատկապես դրա ատենապետուհի Սոնյա Ավագյան-Պետրոսյանը:

Փարիզի «Աշխարհ» թերթը տեղեկացնում է, որ առաջին համերգը տեղի է ունեցել Սոֆիայի «Բուլղարիա» հայտնի համերգասրահում: Ծրագրում ընդգրկված են եղել բուլղար, հայ եւ ֆրանսիացի կոմպոզիտորների գործեր: Խմբավար Խաչիկ Յըլմազյանի ղեկավարությամբ երգչախումբը բոլոր ստեղծագործությունները մեկնաբանել է երաժշտական երանգավորումների հարստությամբ ու ճշգրտությամբ, ուժեղ զգացմունքայնությամբ:

Հոկտեմբերի 2-ին Պլովդիվ քաղաքում երգչախումբը Կոմիտասի բազմաձայն Պատարագը հնչեցրել է Սբ. Գրիգոր եկեղեցու վերնատանը: Ունկնդիրներն ընդգծում են, որ տասնյակ տարիներ իրենք չէին լսել նման հոգեզմայլ երաժշտություն: Նույն օրվա երեկոյան «Սահակ-Մեսրոպ» երգչախումբը համերգով հանդես է եկել Պլովդիվի ամենահայտնի համերգասրահում: Մեներգիչները եւ դաշնակահարուհի Ժյուլիեթ Յըլմազյանն էապես նպաստել են երգչախմբի փայլուն հաջողությանը:

Պ. Ռ.

Հարսանյաց ավանդույթի մասին նկարահանվել է նոր ֆիլմ

Օգոստոս ամսվա հրապարակումներից մեկում «Ազգը» տեղեկացրել էր, որ աղջիկ փախցնելու ավանդույթի եւ հարսանյաց ծեսի մասին ֆիլմ է նկարահանվելու՝ Արարատյան հայրապետական թեմի Կաթողիկե Սբ. Աստվածածին եկեղեցու բարեշնորհ սարկավագ Անդրանիկ Մանուկյանի նախաձեռնությամբ: Հիշեցնենք, որ սարկավագը նաեւ «Սասուն» ազգային երգի, պարի համույթի գեղարվեստական ղեկավարն է: Ֆիլմն արդեն նկարահանվել է, եւ մեր զրույցը նրա հետ հենց այդ մասին էր:

Ֆիլմը, որը կկոչվի «Մի՛ս, Մարիամ, Մարիամ» կամ «Աղոն կանչեց կամ երգեց» նկարահանվել է 2 ամսում եւ այժմ մոնտաժվում է: Բարեշնորհ սարկավագի խոսքերով, առանց խոսքի, լոկ երաժշտության ռիթմի ազդեցության տակ ներկայացվում են հարսանյաց ծեսի եւ աղջիկ փախցնելու գործողությունները: Սյուժեն հետեւյալն է: Գյուղական ընտանիքում մեծացած Մարիամին ամուսնացնելու ժամանակը հասնում է, եւ ծնողները, ավանդույթի համաձայն, ընտրում են իրենց թեկնածուին: Սակայն աղջիկը սիրում է մեկ ուրիշին եւ հակառակ ծնողների ցանկության փախչում է նրա հետ: «Անտունի» երգով սկսվող ֆիլմի նկարահանումներն անցկացվել են Դղրում, Աշտարակում, Օշականում, Ապարանի լճում: Ֆիլմում կան մասշտաբային տեսարաններ, սարկավագի խոսքերով, առաջին տեսարանում նկարահանվել են ավելի քան 100 հոգի: «Կարելի է ասել, այս ծեսը ավելի բնորոշ է Տարոն աշխարհին, Սասունին՝ այն տարբերությամբ, որ աղջկան փախցրել են ձիով», նշեց սարկավագը եւ հավելեց, որ փախցնելու գործողությունն էլ նկարահանվել է Ներքին Սասնաշենում:

Միայն երգ ու պարով նկարահանված ֆիլմին մասնակցել են «Սասուն», «Վան», «Մարաթուկ», «Ակունք», «Կարին», «Անդոկ» ազգային երգի, պարի համույթները, որոնց ներկայացրած պարային բեմադրությունների շարքում ուշագրավ են «Յարխուշտա», «Ծանր պար», «Մայրոկա», «Մշո ղըռ», «Մարտական» եւ մյուս ազգային պարերը, ինչպես նաեւ «Շառլոտա», «Վերվերի» պարերից վերցված դրվագները: Ի դեպ, «Ծանր պարը» խորհրդանշում է հարսանիքի ամբողջությունը, երբ նորապսակները պարում են 7 շրջան, եւ հարսանիքը նրանց համար համարվում է ավարտված: Անդրանիկ սարկավագը հպարտությամբ նշեց, որ ֆիլմում խաղացել է Աշնակ գյուղի ամենալավ «Յարխուշտա» պարող պապիկը: Ինչ վերաբերում է ֆիլմի հագուստներին, ապա ըստ տեսարանների դերասանները եղել են ոչ միայն ազգային տարազով, այլեւ գյուղական հագուստներով (այս հարցում եւս առաջնորդվել են մասնագետների խորհրդով):

Սարկավագը խոսեց նաեւ ֆիլմի ռեժիսոր Արամ Շահբազյանի հետ իրենց համագործակցության մասին՝ նշելով. «Ֆիլմը պարային շոուի ձեւով ներկայացնելը ռեժիսորի գաղափարն է եղել»: Ռեժիսորի հետ տարբեր հետաքրքրական ավանդույթների՝ «Նոր տարվա», «Ղափամայի», «Հարիսայի եփման» մասին արդեն ֆիլմեր ստեղծելու նպատակներ կան:

Ֆիլմի սցենարի հեղինակը Լիլիթ Դավթյանն է, իսկ երաժշտական ձեւավորողը՝ Գարեգին Առաքելյանը: Ինչ վերաբերում է ֆիլմի ֆինանսական բյուջեին, ապա սարկավագի խոսքերով, այն հովանավորել է «Վեդի ալկո» ընկերության նախագահ Սամվել Ղազարյանը, մյուս հարցերը լուծվել են սեփական ուժերով՝ ընկերական-բարեկամական հիմունքներով: Անդրանիկ սարկավագի խոսքերով, այժմ էլ կան նյութական դժվարություններ եւ եթե օգնողներ լինեն «ֆիլմը կանցկացվի կինոժապավենի վրա, եւ բացի հեռուստատեսությամբ ու կինոթատրոններում ցուցադրվելուց կմասնակցի նաեւ միջազգային փառատոների»:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Կոմիտասի ներկայությունը

Հոկտեմբերի 21-ի համարում ֆրանսահայ «Յառաջ» օրաթերթը անդրադառնում է նախորդ շաբաթ «Մեցցո» հեռուստաընկերության հեռարձակմանը: Այն ցուցադրել է աշխարհահռչակ դաշնակահար Գրեգորի Սոկոլովի նվագահանդեսը՝ նվիրված Պրոկոֆեւին: Սակայն մինչ ռուս երաժշտի սոնատը ներկայացնելը հռչակավոր դաշնակահարը նվագել է Կոմիտասի 7 պարերի շարքը: «Կոմիտասի այս պարերը, որ կնճռոտ կշռով բարդ գործություն են եւ դժվար մեկնաբանելի, դաշնակահար Սոկոլովը կարողացել է հաջողությամբ ներկայացնել, թեպետ նրա վիրտուոզ կատարումը մի քիչ վնասել է «Երանգ» եւ «Շուշիկ» պարերի կշիռը», նկատում է օրաթերթը:

Փարիզում՝ հայկական հրապարակ

Աջի երեսփոխան Պիեր Լըլուշը ինններորդ թաղամասի խորհրդի նիստում Փարիզում հայկական հրապարակ ունենալու առաջարկ է արել, որը մերժվել է քաղաքապետ Ժակ Դըլանոյի կողմից: Երեսփոխանի առաջարկը վերաբերել է Մոնթոլոնի հրապարակին: Նա նշել է, որ Փարիզի բնակչությանը հասկանալի կլինի իր այդ քայլով հնարավոր կլինի ասել, «որ փարիզցիները չեն մոռացել Հայոց ցեղասպանությունը»:

Գ. Գ.

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

Ավանդույթը չխախտվեց

Հայ շախմատիստները առաջատարների թվում են

Շախմատի աշխարհի թիմային առաջնության 2-րդ տուրում Հայաստանի հավաքականի մրցակիցը Վրաստանի ընտրանին էր: Վերջին տարիներին մեր շախմատիստները բավական հաջող են հանդես գալիս Վրաստանի ներկայացուցիչների հետ: Նրանք հաղթել էին նախորդ երկու օլիմպիադաներում, ինչպես նաեւ այս տարվա Եվրոպայի թիմային առաջնությունում: Բացառություն չկազմեց թիմերի հերթական հանդիպումը, որում հայ շախմատիստները վստահ հաղթանակ տոնեցին:

Առաջինն իրենց մրցավեճն ավարտեցին առաջատարները՝ Լեւոն Արոնյանն ու Զուրաբ Ազմայփարաշվիլին: Կարճատեւ պայքարից հետո մրցակիցները խաղաղ դաշն կնքեցին: Սեւերով խաղացող Կարեն Ասրյանն էլ վստահ հանդես եկավ եւ Միխայիլ Մչեդլիշվիլու հետ հաշտություն կնքեց: Իսկ ահա մյուս երկու պարտիաներում մեր շախմատիստները վստահ հաղթանակներ տոնեցին՝ ապահովելով թիմի ընդհանուր հաղթանակը: 2-րդ խաղատախտակի վրա Վլադիմիր Հակոբյանը սպիտակներով հաղթեց Բադուր Ջոբավային: Չորրորդ խաղատախտակի վրա Ռաֆայել Վահանյանին փոխարինած Աշոտ Անաստասյանն էլ առաջնությունում նորամուտը նշեց հաղթանակով՝ պարտության մատնելով Մերաբ Գագունաշվիլուն:

Այսպիսով, Հայաստանի հավաքականը 3-1 հաշվով հաղթելով վրաց շախմատիստներին, վաստակեց 5 միավոր եւ 2 տուրից հետո զբաղեցնում է 2-րդ տեղը: Հայ շախմատիստներն ընդամենը կես միավորով են հետ մնում ռուսներից, որոնք 2,5-1,5 հաշվով առավելության հասան իսրայելցիների նկատմամբ: Չորս պարտիաներից 3-ն արդյունավետ ելք ունեցան: Առաջատարների՝ Բորիս Գելֆանդի եւ Պյոտր Սվիդլերի մրցախաղն ավարտվեց սեւերով խաղացող ռուսաստանցի շախմատիստների հաղթանակով: ՌԴ հավաքականին հաղթական միավոր պարգեւեց նաեւ Ալեքսանդր Մոռոզեւիչը, որը սեւերով պարտության մատնեց Էմիլ Սուտովսկուն:

Իսրայելի հավաքականից հաջողությունն ուղեկցեց Իլյա Սմիրինին, որը պարտության մատնեց Ալեքսանդր Գրիշչուկին: Ռուբլեւսկի-Էրենբուրգ պարտիան խաղաղ ելք ունեցավ: Աշխարհի ներկայիս չեմպիոն Ուկրաինայի հավաքականը, որ նախորդ տուրում ազատ էր, ԱՄՆ-ի ընտրանու հետ հաղթանակով (2,5-1,5) սկսեց մրցելույթները: Այդ թիմերի մրցավեճում էլ պարտիաներից երեքն արդյունավետ ելք ունեցան: Առաջին խաղատախտակի վրա ուկրաինացի Վասիլի Իվանչուկը հաղթեց Ալեքսանդր Օնիշչուկին: Անդրեյ Վոլոկիտինն էլ առավելության հասավ Ալեքսանդր Գոլդինի նկատմամբ: ԱՄՆ-ի շախմատիստներից միակ հաղթանակը տոնեց Իբրահիմովը՝ պարտության մատնելով Էլյանովին: Կայդանով-Պոնոմարյով պարտիան ավարտվեց ոչ-ոքի:

Մրցաշարի բացահայտ հետնապահի դերը ստանձնել է Չինաստանի կանանց հավաքականը, որը կրկին խոշոր հաշվով (1-3) զիջեց, այս անգամ՝ Կուբայի հավաքականին: 2 տուրից հետո ԱՄՆ-ի, Կուբայի եւ Չինաստանի տղամարդկանց հավաքականները վաստակել են 4-ական միավոր, սակայն վերջինս ընդամենը մեկ տուր է խաղացել: Հաջորդ տեղերում են Իսրայելի (3,5 միավոր), Ուկրաինայի, Վրաստանի (2,5-ական) եւ Չինաստանի կանանց (1) հավաքականները:

Երրորդ տուրում Հայաստանի հավաքականն ուժերը կչափի աշխարհի եւ օլիմպիադայի չեմպիոն Ուկրաինայի ընտրանու հետ: Այն հանդիպումը չափազանց կարեւոր նշանակություն ունի: Կհանդիպեն նաեւ Չինաստան (տղ.)-Կուբա, Ռուսաստան-Վրաստան, Չինաստան (կան.)-Իսրայել զույգերը:

Տրեզեգեն նպաստեց «Յուվենտուսի» ռեւանշին

Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարի 4-րդ տուրի հանդիպումների երկրորդ օրը հայտնի դարձավ 1/8 եզրափակիչի եւս մեկ մասնակից: «Ռեալից» ու «Լիոնից» հետո պայքարը շարունակելու իրավունք նվաճեց Լոնդոնի «Արսենալը»: Արսեն Վենգերի սաները չորրորդ անընդմեջ հաղթանակը տոնեցին՝ սեփական հարկի տակ ջախջախելով չեխական «Սպարտային» (3-0): Կրկին իր տարերքի մեջ էր թիմի առաջատար Թյերի Անրին, որը բացեց հաշիվը: Իսկ խաղավերջում երկու գոլի հեղինակ դարձավ փոխարինման մտած վան Պերսին:

«Բարսելոնն» էլ գործնականում ապահովել է իր մասնակցությունը հաջորդ փուլին: Կատալոնյան ակումբը սեփական հարկի տակ 5 անպատասխան գնդակ խփեց «Պանաթինաիկոսի» դարպասը: Մրցակիցների առաջին խաղում հաշիվը չէր բացվել: Բարսելոնում արդյունավետ խաղով աչքի ընկավ Սամյուել Էտոն՝ խփելով 3 գոլ:

Տուրի կենտրոնական հանդիպումը «A» խմբի առաջատարներ «Յուվենտուսի» եւ «Բավարիայի» մրցավեճն էր: Իտալացիների կազմում հանդիպման հերոսը Դավիթ Տրեզեգեն էր, որի խփած 2 գոլերն ապահովեցին թիմի հաղթանակը: «Յուվենտուսին» ոչ միայն հաջողվեց ռեւանշի հասնել մրցակցի նկատմամբ առաջին խաղում նույնպիսի հաշվով կրած պարտության դիմաց, այլեւ աղյուսակում շրջանցեց «Բավարիային»՝ ստանձնելով առաջատարի դերը:

Ի դեպ, խաղից հետո «Յուվենտուսի» գլխավոր մարզիչ Ֆաբիո Կապելլոն գովաբանել է Տրեզեգեին. «Դա շատ դժվարին մրցախաղ էր եւ շատ գոհ եմ արդյունքից՝ հաշվի առնելով մրցակցի ուժը: «Բավարիան» իր առավելությունները ունի, սակայն մեր թիմում խաղում է Տրեզեգեն, որն այսօր աշխարհի լավագույն հարձակվողներից մեկն է: Ես նույնիսկ այս պահին նրան լավագույն կհամարեի: Նման բարձր մակարդակի մրցումներում նրա ներկայությունը թիմում վճռորոշ նշանակություն ունի»:

Չափազանց դրամատիկ պայքարում ընթացավ «Վերդեր»-«Ուդինեզե» մրցախաղը, որն աչքի ընկավ գոլերի առատությամբ: «Վերդերին» հաջողվեց հաղթանակը տոնել եւ շարունակել պայքարը 1/8 եզրափակիչի ուղեգրի համար: Բնականաբար, թիմի գլխավոր մարզիչ Թոմաս Շաաֆը գոհ էր արդյունքից. «Դա իրոք հոյակապ մրցավեճ էր, որում մեր թիմը ֆանտաստիկ խաղ ցուցադրեց: Շատ կարեւոր հաղթանակ տոնեցինք, ինչը հնարավորություն տվեց շարունակելու պայքարը ուղեգրի համար»:

Անդրանիկ պարտությունը կրեց «Մանչեսթր յունայթեդը»: «Լիլի» հետ մրցախաղի ելքը վճռեց Աչիմովիչի խփած միակ գոլը: Անգլիական ակումբի գլխավոր մարզիչ Ալեքս Ֆերգյուսոնը նշել է, որ նման խաղով իր սաներն արժանի չէին հաղթանակի: Ըստ մարզչի, մրցակիցը շատ ագրեսիվ, ֆիզիկապես լավ պատրաստված թիմ էր, որին հաղթելն այնքան էլ հեշտ չէ:

4-րդ տուրի արդյունքները

«A» խումբ

«Յուվենտուս»-«Բավարիա»՝ 2-1 (0-0)

Տրեզեգե (62, 85)-Դայսլեր (66):

«Բրյուգե»-«Ռապիդ»՝ 3-2 (2-1)

Պորտիլյո (9), Բալաբան (25), Վերխեյեն (63)-Կինցլ (1), Հոֆման (81):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Յուվենտուս	4	3	0	1	8-4	9
2. Բավարիա	4	3	0	1	5-3	9
3. Բրյուգե	4	2	0	2	5-5	6
4. Ռապիդ	4	0	0	4	2-8	0

«B» խումբ

«Արսենալ»-«Սպարտա»՝ 3-0 (1-0)

Անրի (23), վան Պերսի (82, 86):

«Թուն»-«Այախս»՝ 2-4 (0-1)

Լուստրինելի (56), Ադրիանո (74)-Սնեյդեր (27), Անաստասիու (63), Դե Յոնգ (91), Բոխարի (93):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արսենալ	4	4	0	0	9-2	12
2. Այախս	4	2	1	1	8-5	7
3. Թուն	4	1	0	3	4-8	3
4. Սպարտա	4	0	1	3	1-7	1

«C» խումբ

«Բարսելոն»-«Պանաթինաիկոս»՝ 5-0 (4-0)

վան Բոմել (1), Էտո (14, 40, 65), Մեսսի (34):

«Վերդեր»-«Ուդինեզե»՝ 4-3 (2-0)

Կլոզե (15), Բաումանն (24), Միկու (51, 67)-Դի Նատալե (54, 57), Շուլց (60՝ ինքնագոլ):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բարսելոն	4	3	1	0	11-1	10
2. Ուդինեզե	4	1	1	2	8-9	4
3. Վերդեր	4	1	1	2	6-8	4
4. Պանաթին.	4	1	1	2	2-9	4

«D» խումբ

«Բենֆիկա»-«Վիլյառեալ»՝ 0-1 (0-0)

Սենա (81):

«Լիլ»-«Մանչեսթր յունայթեդ»՝ 1-0 (1-0)

Աչիմովիչ (38):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Վիլյառեալ	4	1	3	0	2-1	6
2. Լիլ	4	1	2	1	1-1	5
3. Մանչ. յուն.	4	1	2	1	2-2	5
4. Բենֆիկա	4	1	1	2	3-4	4

ԹԵՆԻՍ

Նալբանդյանը դուրս մնաց պայքարից

Փարիզում ընթանում է «Masters» շարքի այս մրցաշրջանի վերջին մրցաշարը: Տարբեր պատճառներով Փարիզի կորտերում հանդես չեն գալիս ուժեղագույն մի շարք թենիսիստներ՝ Ռոջեր Ֆեդերերը, Ռաֆայել Նադալը, Մարատ Սաֆինը, Լլեյթոն Հյուիթը եւ Անդրե Ագասին:

Մրցաշարի մասնակից 16 ուժեղագույն թենիսիստների թվում Դավիթ Նալբանդյանը հանդես էր գալիս 5-րդ համարի տակ: Հաջողությամբ հաղթահարելով առաջին փուլի արգելքը, Նալբանդյանն անհաջողության մատնվեց երկրորդ փուլում: Նրա մրցակիցը գերմանացի թենիսիստ Թոմի Հաասն էր: Երկու խաղափուլերն էլ ավարտվեցին Հաասի հաղթանակով (6-4, 6-3): Հաջորդ փուլում Հաասը կմրցի Դավիթ Ֆեռերի հետ:

Երկրորդ շրջանի արգելքը հաջողությամբ հաղթահարեց նաեւ ռուսաստանցի Նիկոլայ Դավիդենկոն՝ պարտության մատնելով Գրեգ Ռուսեդսկուն (6-2, 6-2): Հաջորդ փուլ են դուրս եկել նաեւ Դոմինիկ Հրբատին, Ռոբի Ջինեպրին, Թոմաս Յոհանսոնը, Թոմի Ռոբրեդոն, Դավիթ Ֆեռերը, Գաստոն Գաուդիոն, Խուան Կառլոս Ֆեռերոն, Էնդի Ռոդիկը:

Տեղափոխման կարգը հնարավոր է փոփոխվի

Հնարավոր է մոտ ժամանակներս փոփոխվի Մեծ Բրիտանիայի տարածում օտարերկրացի ֆուտբոլիստներին աշխատանքի իրավունքի թույլտվության կարգը: Այդ հարցի շուրջը բանակցում են Անգլիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի, Պրեմիեր լիգայի եւ խաղացողների արհմիության ղեկավարները: Ըստ ներկայումս գործող կարգի, Պրեմիեր լիգայի թիմերի կազմերում հանդես գալու իրավունք ունեն օտարերկրացի այն ֆուտբոլիստները, որոնք վերջին 2 տարում իրենց երկրների ազգային հավաքականներում մասնակցել են կայացած հանդիպումների 75 տոկոսին: Բացի այդ, հավաքականը ՖԻՖԱ-ի վարկանիշային ցուցակում 70-րդ տեղից ցածր հորիզոնական չպետք է զբաղեցնի: Եթե ֆուտբոլիստը վերը բերված պահանջներին չի բավարարում, ապա ակումբներին հարկ էր լինում դիմելու ներգաղթի վարչություն:

Բնականաբար, ակումբները դժգոհ են գործող կարգից, ինչը հնարավորություն չի տալիս երիտասարդ, շնորհալի լեգեոնականներով համալրել կազմերը, ինչպես դա անում են, օրինակ, Բելգիայում կամ Հոլանդիայում: Շնորհիվ Հոլանդիայում գործող ավելի մեղմ օրենքների, ժամանակին «Էյնդհովենն» իր շարքերն էր ընդգրկել 17-ամյա Ռոնալդոյին:

Գերմանացի լողորդուհին փոխհատուցում է պահանջում

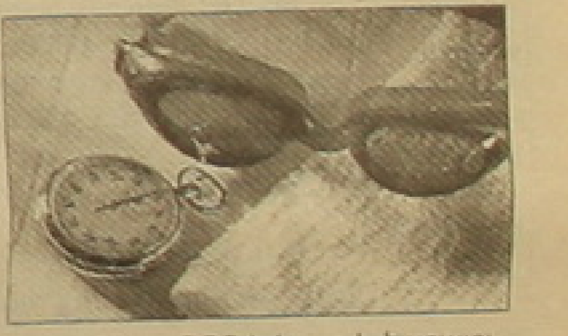

Նախկին ԳԴՀ-ի լողորդուհի, օլիմպիական չեմպիոնուհի Կարեն Քյոնիգը դատական հայց է ներկայացրել Գերմանիայի ազգային օլիմպիական կոմիտեի դեմ: Բեռլինում ընթացող դատավարությունում մարզուհին օլիմպիական կոմիտեից փոխհատուցում է պահանջում ժամանակին ստիպողաբար դոպինգի օգտագործման հետեւանքով առողջությանը հասցրած վնասի դիմաց: Դատարանում նա հայտարարել է, որ երբ 12 տարեկանից մարզվել է լողի օլիմպիական հերթափոխի մարզադպրոցում, մարզիչները նրան մշտապես կապույտ գույնի դեղահաբեր են տվել՝ դրանք ներկայացնելով որպես վիտամիններ: Այնինչ, ինչպես պարզվել է հետագայում, դա տուրինաբոլ արգելված խթանիչ է եղել: Արգելված խթանիչների օգտագործման հետեւանքով ներկայումս 36-ամյա Քյոնիգը բավական գիրացել է, առողջական վիճակն էլ զգալիորեն վատթարացել:

Գերմանիայի օլիմպիական կոմիտեի ներկայացուցիչ Միխայել Շիրպը դատարանում հայտարարել է, որ նախկին ԳԴՀ-ում դոպինգի հարցով զբաղվում էր սպորտային մասնագիտական միությունը, ուստի հայցը պետք է ներկայացվի այդ կազմակերպության դեմ: Սակայն մարզուհու փաստաբանները ԳԴՀ-ի հատուկ ծառայությունների արխիվներից փաստաթղթեր են գտել, որոնցով ապացուցվում է օլիմպիական կոմիտեի անմիջական առնչությունը դոպինգի հետ: Օրինակ, հինգ տարի առաջ օլիմպիական կոմիտեի նախագահը մեղավոր էր ճանաչվել դոպինգի օգտագործման հետ կապված գործում:

Ընդհանրապես նախկին ԳԴՀ-ում մեծ տարածում էր գտել մարզիկների կողմից տարբեր դեղամիջոցների օգտագործումը, որոնք նպաստում էին մարզական բարձր ցուցանիշների գրանցմանը: Եվ եթե Բեռլինի դատարանը բավարարի 36-ամյա Կարեն Քյոնիգի հայցը, ապա Գերմանիայի օլիմպիական կոմիտեն դժվարին կացության մեջ կհայտնվի: Արդեն այժմ 137 նախկին մարզիկներ պատրաստ են 1 մլն եվրոյի ընդհանուր գումարով դատական հայց ներկայացնել ընդդեմ օլիմպիական կոմիտեի:

Գերմանացիները չեն հավատում հավաքականի հաջողությանը

Գերմանացի ֆուտբոլասերների ընդամենը 3 տոկոսն է հավատում երկրի ազգային հավաքականի հաջողությանն աշխարհի առաջիկա առաջնությունում: Այսպիսին են «Շտեռն» հանդեսի անցկացրած հարցման արդյունքները: Հարցվածների 15 տոկոսն ընդհանրապես չի հավատում Յուրգեն Կլինսմանի սաների հնարավորություններին՝ գտնելով, որ Գերմանիայի հավաքականին չի հաջողվի հաղթահարել նախնական փուլի արգելքը: Ֆուտբոլասերների 25 տոկոսի կարծիքով, գերմանացիները կարող են հասնել մինչեւ քառորդ եզրափակիչ, իսկ 19 տոկոսը հավատում է, որ հավաքականին կտեսնի կիսաեզրափակիչում:

Աշխարհի եռակի չեմպիոնների (1954, 1974, 1990 թթ.) նկատմամբ նման անվստահությունը մասնագետները բացատրում են վերջին շրջանում հավաքականի անվստահ մրցելույթներով: Հիշեցնենք, որ Գերմանիայի ընտրանին ընկերական մրցախաղերում 1-2 հաշվով պարտվել էր Թուրքիայի հավաքականին եւ նվազագույն հաշվով հաղթել էր Չինաստանի ընտրանուն:

Ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլի մասնակիցների վիճակահանությունը տեղի կունենա դեկտեմբերի 9-ին Լայպցիգում: Հանդիսավոր արարողությանը հրավիրվել են մի շարք հանրահայտ ֆուտբոլիստներ: Վիճակահանությամբ մասնակից 32 հավաքականները կբաժանվեն 8 խմբի, որոնցում առաջին երկու տեղերը զբաղեցրած թիմերը 1/8 եզրափակիչի ուղեգիր կնվաճեն:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ - ՄԲԱՊՁԲ - 05/25 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **ՀՀ ԱՆ մաշկաբանության եւ սեռավարակաբանության բժշկագիտական կենտրոն ՓԲԸ-ի կարիքների համար ավտոմեքենաների ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 700 ՀՀ դրամ փոխանցել «Միջինվեստբանկ» Հ/Հ 175004670790 «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 289325, Հ. Այունցին:

Հրավերը անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 16: 00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱՊՁԲ-05/24 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **ՀՀ պետական պահպանության ծառայության կարիքների համար գույքի ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 825 ՀՀ դրամ փոխանցել «ԲՏԱինվեստբանկ» ՓԲԸ, Հ/Հ 175004670790, «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 289325, Հ. Սարգսյանին:

Հրավերը անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 16:00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԾՁԲ-05/13 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **«Երեւանի կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՈԱԿ կարիքների համար «Հյուսիսային պողոտայի Լալայանց-Պուշկին (բլոկ-4,5,6,7) ստորգետնյա ավտոկանգառի կառուցման աշխատանքների տեխնիկական հսկողության ծառայությունների» ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 650 ՀՀ դրամ փոխանցել «Էյչ Էս Բի Սի» բանկ Հ/Հ 001-230044-001 «ՓԻԱՐ ԷՅԷՄ» ՍՊԸ-ին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 289325, հանձնաժողովի քարտուղար Զ.Մելիքսեթյանին:

Հրավերը անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող՝ 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 10.00-ին:

Սիրելի հայրենակիցներ, հարգելի սպառողներ

Սպառողների ազգային ասոցիացիան եւ Հայաստանի Սպառողների ազգային ակադեմիան մտահոգված լինելով մեր ժողովրդի, մասնավորապես, սպառողների հոգսերով, եւ ծանոթանալով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեջ փոփոխություններ կատարելուն, եկել է այն եզրակացության, որ իսկապես Սահմանադրության փոփոխված տարբերակը ոչ թե մեկ, այլ մի քանի քայլ առաջ է նախկինում գործողից: Համոզված ենք, որ նոր Սահմանադրության մեջ ամրագրված որոշ դրույթներ՝ մասնավորապես 31.1 հոդվածը, իսկապես բխում է սպառողների շահերից, հետեւապես նաեւ ժողովրդի շահերից:

1998-ից հանդիսանալով սպառողների միջազգային կառույցի (CI) անդամ կազմակերպություն, մեր ասոցիացիան գտնում է, որ Սահմանադրության փոփոխված տարբերակը էլ ավելի է ներդաշնակված միջազգային չափանիշներին, հետեւապես ամբողջովին կողմ ենք փոփոխություններին եւ մեր «Այո» ենք ասում Նոր Սահմանադրությանը:

Սիրելի սպառողներ, ամեն հարցում վստահել եք մեզ եւ չեք սխալվել:

Առաջարկում ենք, այս անգամ եւս վստահել մեզ, ապավինել մեր անաչառությանը եւ կողմ քվեարկել սահմանադրական բարեփոխումներին:

«Սահմանադրության բարեփոխումները համահունչ են սպառողների իրավունքներին»՝ սա է մեր կարգախոսը:

Սպառողների ազգային ասոցիացիա

Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա իրավաբանական անձանց միություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱՇՁԲ-05/155 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **«Երեւանի Հյուսիսային պողոտայի Պ-2 հատվածի (Բլոկ-4,5,6,7) կառուցապատման» աշխատանքների ձեռքբերման նպատակով:**

Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 6485 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ» ՓԲԸ Հ/Հ 247010010343 «Կոմուննախագիծ» ՓԲԸ-ին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, հանձնաժողովի քարտուղար Ա. Սարգսյանին:

Հրավերը անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 11.00-ն:

Հայտարարություն

Արմավիրի մարզի Արեւադաշտի գյուղապետարանը հրավիրում է աճուրդ վաճառքի: Այն տեղի կունենա **2005 թ. նոյեմբերի 30-ին, ժամը 11:00-ին** գյուղապետարանում: Աճուրդ վաճառքում վաճառվում է համայնքի սեփականությունը հանդիսացող գյուղ եւ տնտեսական նշանակության հողեր:

1 լոտ- 222-001 կոնտրի 1,0 հա- V կարգի արոտավայր:

Մեկնարկային գինը՝ 1,0 հա համար 33750 դրամ:

1-ին լոտի չափը 1,0 հա- մեկնարկային գինը՝ 33750 դրամ: Մուծվող նախավճարը՝ 1687,0 դրամ: Մեկ աճուրդային քայլը մեկնարկային գնի 1 %:

2 լոտ- 224-001 կոնտրի 1,5 հա V կարգի վարելահող ջրովի: Մեկնարկային գինը՝ 1,0 հա 182500 դրամ: 2-րդ լոտի չափը 1,5 հա, մեկնարկային գինը՝ 273750 դրամ: Մուծվող նախավճարը 13687 դրամ: Մեկ աճուրդային քայլը մեկնարկային գնի 1 %՝ 2737 դրամ:

3 լոտ- 52 կոնտրի 2,0 հա V կարգի վարելահող ջրովի: Մեկնարկային գինը՝ 1,0 հա 182500 դրամ: 3-րդ լոտի չափը 2,0 հա, մեկնարկային գինը 365000 դրամ: Մեկ աճուրդային քայլը մեկնարկային գնի 1 %՝ 3650 դրամ:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-05/32» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **ՀՀ ԱՆ քրեակատարողական վարչության կարիքների համար ահազանգման համակարգի ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 725 ՀՀ դրամ փոխանցել «ԲՏԱինվեստբանկ», Հ/Հ 175004670790, «Գոհակ» ՍՊԸ-ին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Անահիտ Սարգսյանին:

Հրավերը անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակվելու օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 10.00-ը:

Հայտարարություն

ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, **«Սյունիք» ՍՊԸ-ն եւ Ույծի համայնքը** նոյեմբերի 15-ին, ժամը 14:00-ին Ույծի գյուղապետարանում կազմակերպում է հասարակական լսումներ **«Արդեն» ՀԷԿ-ի** կառուցման աշխատանքային նախագծերի վերաբերյալ: Ցանկացողները փաստաթղթերի հետ կարող են ծանոթանալ «Բնապահպանական փորձաքննություն» ՊՈԱԿ:

Հասցեն՝ Երեւան, Կոմիտասի 29:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար **կազմստեխնիկա ձեռք բերելու նպատակով** կազմակերպություն ընտրելու համար բաց մրցույթի կազմակերպման մասին*

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար կազմստեխնիկա ձեռք բերելու նպատակով կազմակերպության ընտրության:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ՝ ք. Երեւան 375010, Վազգեն Սարգսյան 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետն է 2005 թ. դեկտեմբերի 5-ը, ժամը 17-ը:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամն է 2005 թ. դեկտեմբերի 5-ը, ժամը 17:30-ը:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 6-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաեւ լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն, հեռ. 56-19-36, ներքին՝ 18-00:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար **պոլիէթիլենային վակուումային ծրարներ ձեռք բերելու նպատակով** կազմակերպություն ընտրելու համար բաց մրցույթի կազմակերպման մասին*

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար երեք շերտանի պոլիէթիլենային վակուումային ծրարներ (չափսը՝ 21x28 սմ) ձեռք բերելու նպատակով կազմակերպության ընտրության:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ՝ ք. Երեւան 375010, Վազգեն Սարգսյան 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետն է 2005 թ. դեկտեմբերի 5-ը, ժամը 17-ը:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամն է 2005 թ. դեցտեմբերի 5-ը, ժամը 17:30:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 6-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաեւ լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-00:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

*Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար **տնտեսական գործիքներ ձեռք բերելու նպատակով** կազմակերպություն ընտրելու համար բաց մրցույթի կազմակերպման մասին*

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կարիքների համար տնտեսական գործիքներ ձեռք բերելու նպատակով կազմակերպության ընտրության:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ՝ ք. Երեւան 375010, Վազգեն Սարգսյան 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետն է 2005 թ. դեկտեմբերի 5-ը, ժամը 17-ը:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամն է 2005 թ. դեկտեմբերի 5-ը, ժամը 17:30:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 6-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաեւ լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-00:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից ՀՀ ջրային օրենսգրքի պահանջների եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների պահանջների համաձայն ծանուցվում է **Երեւան քաղաքում գտնվող «Գաֆեսճյան թանգարան» հիմնադրամին** ոռոգման նպատակով ստորերկրյա ջրային ռեսուրսից 4.0 լ/վրկ ջրառի ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին, ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2005 թ. նոյեմբերի 9-ին, ժամը 16:00-ին, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից ՀՀ ջրային օրենսգրքի պահանջների եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների պահանջների համաձայն ծանուցվում է **Երեւան քաղաքում գործող «Միջքաղաքային ուղեւորատար ավտոտրանսպորտային» ՓԲԸ-ի** տեխնիկական նպատակով ստորերկրյա ջրային ռեսուրսից 1.4 լ/վրկ ջրառի ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին, ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2005 թ. նոյեմբերի 9-ին, ժամը 16:00-ին, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-24-83

Լրատվական գործունէութիւն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետութեան 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրուած՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Յակոբ Աւետիքեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրուած է տպագրութեան՝ 3.11.2005, գինը՝ 100 դրամ, տպագրւում է «Գինդ» տպագրատանը: